

STUDIM

Nëntor, 2024

VLERËSIMI

I REFORMËS ADMINISTRATIVE
DHE TERRITORIALE PËR
QEVERISJEN VENDORE NË
SHQIPËRI

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

IMPRINT

Fondacioni "Friedrich Ebert"

Rr. "Kajo Karafili" Nd.14, Hyrja 2, Kati 1, Tiranë Shqipëri

Përgjegjëse:

Katharina Hofmann-Drejtoreshë e Fondacionit „Friedrich Ebert“, Zyra e Tiranës

Tel: +355 4 22 509 86 / www.tirana.fes.de

Menaxhere Programi:

Jonida Smaja

Faqosja:

Enea Protopapa

Instituti per Politika Publike dhe Private (IP3)

"Instituti i Politikave Publike dhe Private" (IP3) është një organizatë e pavarur, jofitimprurëse në Shqipëri që ka si vizion zhvillimin e analizave të cilësisë së lartë me qëllim hartimin dhe zbatimin e politikave publike dhe private në fusha e sektorë të ndryshëm, në përputhje me qasjen dhe prioritetet europiane mbi lirinë individuale, qeverisjen e mirë, ekonominë e lirë të tregut dhe barazinë gjinore. Që nga viti 2012, IP3 është angazhuar në mënyrë aktive dhe ka kontribuar duke kryer kërkime dhe duke hartuar politika, duke prodhuar rezultate dhe rekomandime për reforma në fusha e sektorë të ndryshëm dhe të rëndësishëm për përshtetimin e integritetit të vendit në Bashkimin Evropian (BE).

Gjatë këtyre viteve, IP3 ka zbatuar dhe menaxhuar projekte në shkallë të gjerë duke ofruar asistencë teknike të specializuar dhe me cilësi të lartë në fusha të ndryshme si: Qeverisja e Mirë (Niveli Lokal, Rajonal dhe Kombëtar), Procesi i Decentralizimit & Reforma Territoriale, Ndërtimi i Kapaciteteve Vendore, Përmirësimi i Shërbimeve Lokale / E-Qeverisja, Zhvillimi Urban & Territorial, Zhvillimi Ekonomik Lokal & Rajonal; Zhvillimi i Qëndrueshëm i Turizmit; Promovimi i Trashëgimisë Kulturore; Përfshirja & Pjesëmarrja socio-ekonomike; Lehtësimi i Tregtisë dhe Rritja Ekonomike.

Në kuadër të projekteve të realizuara, IP3 ka krijuar një **rrjet të mirë marrëdhëniesh dhe bashkëpunimi** me të gjitha **bashkitë, agjencitë rajonale**, donator vendas e të huaj dhe autoritetet e qeverisë qendrore, si dhe shoqatat locale. IP3 përfaqëson një kulturë pozitive në vendin e punës duke njohur dhe theksuar një sërë vlerash thelbësore si integriteti, inovacioni, bashkëpunimi, puna në ekip, profesionalizmi dhe pasioni për punën e zhvillimin profesional.

Ky studim synon të analizojë ndikimin financiar të reformës administrative territoriale, duke përdorur vlerësime të detajuara ekonomike dhe fiskale.

Përdorimi tregtar i të gjitha materialeve mediatike të publikuara nga Fondacioni "Friedrich Ebert" (FES) nuk lejohet pa pëlqimin me shkrim të FES-it.

Opinionet, konkluzionet dhe rekomandimet e shprehura në këtë botim nuk reflektojnë domosdoshmërisht ato të fondacionit "Friedrich Ebert".

LISTA E SHKURTIMEVE

AMVV	Agjencia për Mbështetjen e Vetëqeverisjes Vendore
OSHC	Organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC)
BE	Bashkimi Evropian
PBB	Produkt i Brendshëm Bruto
NJQV	Njësi të Vetëqeverisjes Vendore
AZZHB	Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim
RAT	Reforma Administrative dhe Territoriale
PKBZH	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim

LISTA E FIGURAVE

Figura 1: Struktura e të ardhurave të veta vendore	14
Figura 2: Të ardhurat e veta vendore dhe shpenzimet e buxhetit vendor në raport me të ardhurat totale publike dhe shpenzimet publike dhe PBB-në në vite	15
Figura 3: Të ardhurat nga burimet e veta dhe ndryshimi i tyre në vite	16
Figura 4: Të ardhurat e veta vendore ndaj të ardhurave të përgjithshme publike dhe GDP në vite	16
Figura 5: Të ardhurat e veta lokale sipas burimit.....	17
Figura 6: Transfertat e pakushtëzuara dhe sektoriale dhe kundrejt PBB-së.....	18
Figura 7: Alokimi i transfertave sektoriale 2023 (buxheti fillestar).....	19
Figura 8: Ecuria e të ardhurave të veta kundrejt transfetës së pakushtëzuar 2015-2023	19
Figura 9: Shpenzimet e pushtetit vendor dhe norma vjetore e rritjes	30
Figura 10: Pësja e shpenzimeve vendore ndaj PBB-së dhe shpenzimeve të përgjithshme publike.....	31
Figura 11: Detyrimet e prapambetura të pushtetit vendor.....	33
Figura 12: Shpenzimet kapitale dhe personelit kundrejt të ardhurave të veta	38
Figura 13: Shpenzimet kapitale dhe personelit kundrejt transfertave të pakushtëzuara sektoriale.....	38

TABELA E PËRMBAJTJES

1. Hyrje.....	5
1.1 Rishikim i Reformës Administrative Territoriale në Shqipëri.....	5
1.2 Objektivat dhe Qëllimi i studimit.....	7
1.3 Metodologjia dhe burimi i të dhënave.....	8
2. Ecuria e Reformës Administrative Territoriale.....	9
2.1 Konteksti historik dhe arsyetimi për reformën.....	9
2.2 Ndryshimet kryesore të Reformës.....	11
2.3 Palët e përfshira në procesin e reformës.....	12
3. Implikimet ekonomike të reformës.....	14
3.1 Ndikimi në Buxhetet e Pushtetit Vendor.....	14
3.2 Ristrukturimi financiar në nivel lokal.....	22
3.3 Kapaciteti fiskal i bashkive të reja.....	25
4. Ndikimi në Shpenzimet Publike.....	28
5. Ndikimi në Zhvillimin lokal dhe Investimet.....	34
6. Ndryshimet në modelet e investimeve në nivel lokal.....	36
7. Konkluzione dhe Rekomandime.....	42
Referenca.....	44

1. HYRJJE

1.1 Rishikim i Reformës Administrative Territoriale në Shqipëri

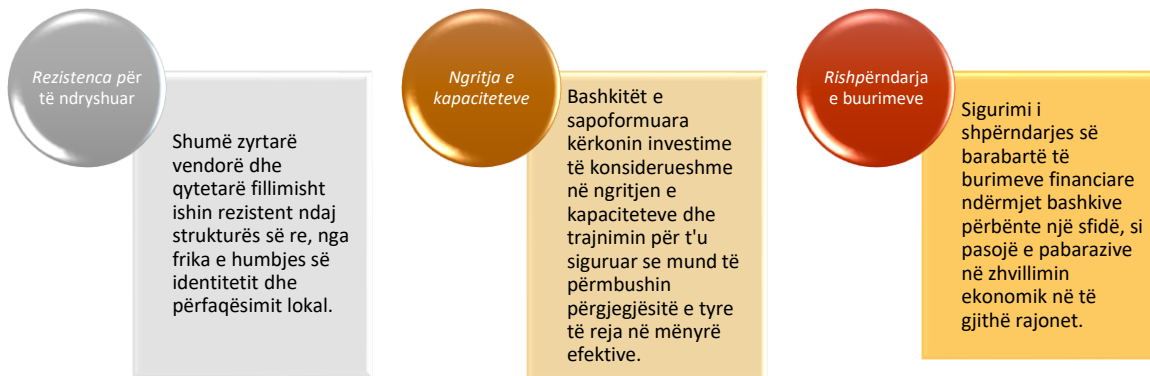
Reforma Administrative Territoriale (TAR) në Shqipëri, nisi në vitin 2014 dhe përfaqëson një nga përpjekjet më të rëndësishme në lidhje me decentralizimin. Ajo synonte të adresonte sfidat e një strukture joefikase dhe të fragmentuar të qeverisjes vendore, e cila karakterizohej nga një numër i madh bashkish dhe njësie administrative të vogla që përballeshin me ofrimin e dobët të shërbimeve, kapacitetet e kufizuara financiare dhe mungesën e planifikimit strategjik. Qëllimi kryesor i Reformës Administrative Territoriale ishte krijimi i një sistemi më efikas, të qëndrueshëm dhe më të përgjegjshëm të qeverisjes vendore, që do të përmirësonte shërbimet publike dhe do të forconte institucionet në nivel vendor. Organizimi i ri territorial synonte rritjen e investimeve publike dhe ofrimin e mundësive më të mëdha për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik.

Objektivat e reformës ishin:

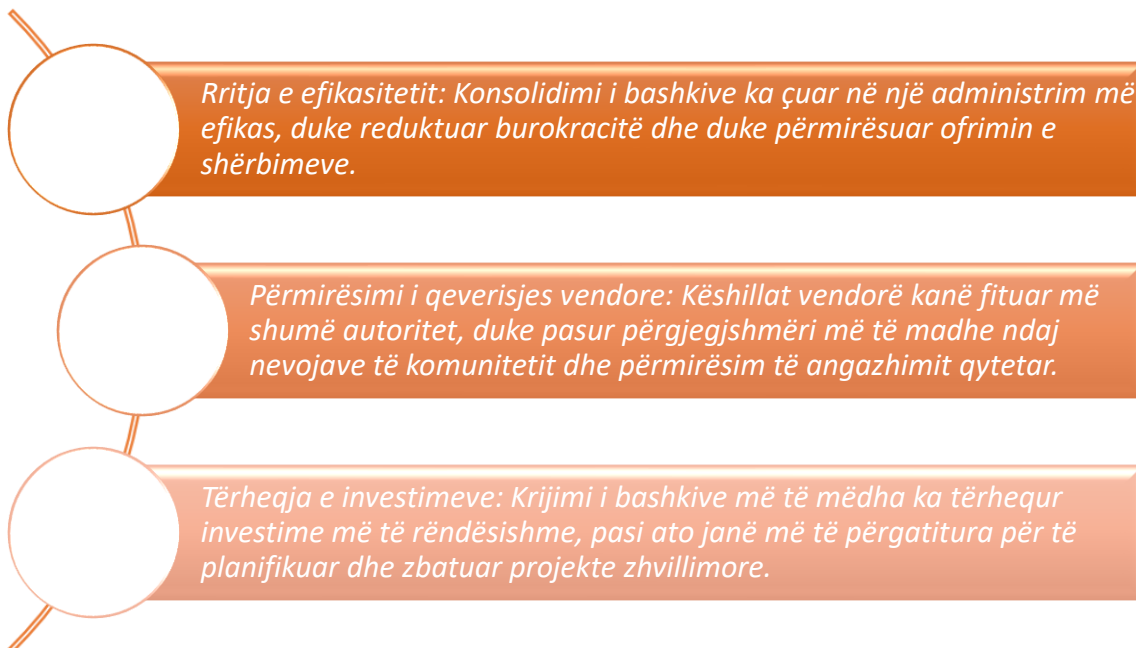
Reforma u zbatua në disa faza, me konsultime gjithëpërfshirëse që përfshinin qeveritë vendore, organizatat e shoqërisë civile dhe ekspertë ndërkombëtarë. Në këtë drejtim, një nga autoritetet më të rëndësishme në këtë proces ishte Ministria e Brendshme, e cila luajti

një rol qendror në nxitjen e reformës, e mbështetur nga BE dhe donatorë të tjerë ndërkombëtarë. Procesi përfshiu ndryshime ligjore, ndryshime strukturore dhe iniciativa për ngritjen e kapaciteteve për të siguruar që autoritetet vendore të mund të menaxhonin me efektivitet përgjegjësitë e tyre të reja. Nga ana tjetër, zbatimi i reformës u përball me sfida të ndryshme kulturore dhe ekonomike.

Pas zbatimit të reformës, qeveria shqiptare u fokusua kryesisht në adresimin e sfidave në zhvillimin dhe përmirësimin e kapaciteteve të pushteteve vendore për të përballuar rolet e tyre të zgjeruara. Në këtë drejtim, prioritetet kryesore ishin qëndrueshmëria financiare, efektiviteti i decentralizimit dhe sigurimi që zonat rurale të përfitojnë nga përmirësimi i qeverisjes vendore.

Rezultatet dhe impakti i reformës konsistojnë në:

Sipas Agjencisë për Mbështetjen e Vetëqeverisjes Vendore (2024), rezultatet kryesore të reformës konsistojnë në:

- Shpenzimet e buxhetit vendor në përqindje të PBB-së janë rritur nga 2.4% në 2015 në 3.2% në 2023.
- Kontributi në të ardhurat vendore është rritur nga 0.82% e PBB-së në 2015 në 1.37% në 2023.
- Të ardhurat e veta: të ardhurat e bashkive për vitin 2023 arritën në 35 miliardë lekë, të cilat janë rritur me 166% krahasuar me vitin 2015
- Taksa mbi pasurinë: rritur me 60%, nga 3.9 miliardë lekë në 2015 në 6.18 miliardë lekë në 2023
- Transferrat qeveritare: Transferrat e pakushtëzuara janë rritur me +40% gjatë së njëjtës periudhë.
- Detyrimet e prapambetura: bashkitë kanë arritur të ulin vlerën nga 12 miliardë lekë në 2015 në rreth 5 miliardë lekë në 2023.
- Investimet për frymë për periudhën 2015-2023 janë rritur përkatësisht me 78%, nga 3,773 lekë në vitin 2015, në 6,724 lekë në vitin 2023. Gjatë vitit 2023, njësitë vendore shpenzuan 16.56 miliardë lekë për investime.

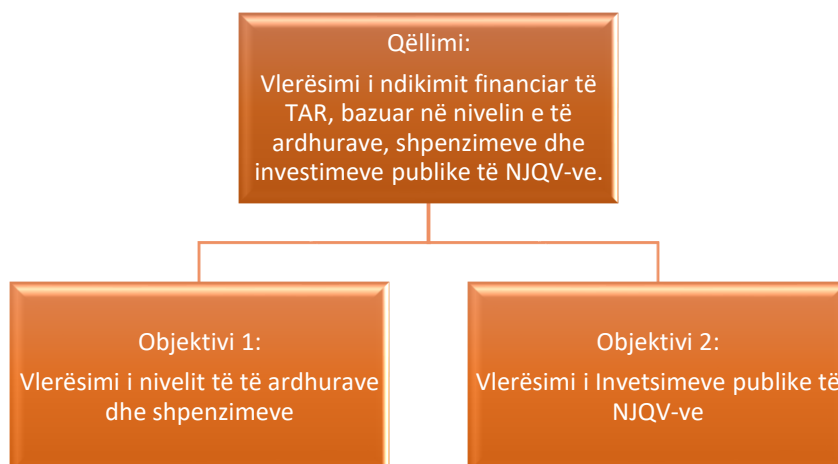
1.2 Objektivat dhe Qëllimi i studimit

Reforma Territoriale dhe Administrative shënoi një moment kritik në përpjekjet e vendit për modernizimin e strukturave të qeverisjes. Bazuar në faktin që lidhej drejtpërdrejt me cilësinë e qeverisjes, TAR synonte të përmirësonte qeverisjen vendore, të rriste ofrimin e shërbimeve dhe të optimizonte efikasitetin administrativ. Përpara reformës, Shqipëria ishte e ndarë në shumë bashki të vogla që shpesh kishin probleme si pasojë e burimeve dhe kapaciteteve të kufizuara. Në këtë drejtim, reforma hodhi bazat për një administrim vendor më efektiv, duke promovuar zhvillimin e qëndrueshëm dhe duke përmirësuar cilësinë e jetës për qytetarët. TAR gjithashtu ka trajtuar një sërë çështjesh të tjera si **procesi i decentralizimit administrativ dhe fiskal, të cilat duhet të analizohen në vazhdimësi.**

Në vitin 2022 u propozua nga Partia Demokratike e Shqipërisë (e cila përfaqësonte opozitën) rritja e numrit të bashkive, ku do të krijoheshin 33 bashki të reja nga bashkimi i rreth 100 njësive administrative. Ky riorganizim do t'i shërbente demokratizimit, transparencës dhe llogaridhënies së pushtetit vendor. Ndryshe, qasja e Partisë Socialiste të Shqipërisë ka qenë e fokusuar në zvogëlimin e numrit të komunave për të ngritur kapacitetet e tyre, si dhe për të qenë aktor aktiv në zhvillimin ekonomik të vendit.

Në këtë kuadër, është e rëndësishme vlerësimi i ndikimit financiar të TAR, bazuar në nivelin e të ardhurave, shpenzimeve dhe investimeve publike të NJQV-ve. Ky vlerësim do të shërbejë si një mjet monitorimi në lidhje me ecurinë e zbatimit të reformës territoriale, duke analizuar nëse janë arritur përfitimet e pritshme të saj, si dhe do të identifikojë çdo aspekt që mund të rregullohet me kalimin e kohës. Vlerësimi do të oforjë gjetje dhe rekomandime në lidhje me qasjen e një Reforme të re Administrative Territoriale, me vëmendje të veçantë tek çështjet që ende duhet të adresohen.

1.3 Metodologjia dhe burimi i të dhënave

Qëllimi i metodologjisë ishte vlerësimi i efikasitetit të zbatimit të reformës administrative territoriale. Kontributi i këtij vlerësimi është vlerësimi i ndryshimeve në efikasitetin e bashkisë si rezultat i një reforme strukturore që uli numrin e njësive administrative dhe vendore.

Metodologjia konsiston në mbledhjen e të dhënave nga burime dytësore, të cilat do të shërbejnë si bazë për të shqyrtuar nëse NJQV-të e formuara kanë përfituar financiarisht dhe nëse kanë fituar të ardhura të mjaftueshme buxhetore për një vetëqeverisje efikase. Si rezultat, është hartuar raporti që do të përfshijë gjetjet dhe rekomandimet.

2. ECURIA E REFORMËS ADMINISTRATIVE TERRITORIALE

2.1 Konteksti historik dhe arsyetimi për reformën

Reforma Administrative Territoriale në Shqipëri ishte rezultat i ndryshimeve të pësuar gjatë dekadave të në aspektin politik, social dhe ekonomik. Për të kuptuar kontekstin historik të reformës, është thelbësore të merret në konsideratë evolucioni i Shqipërisë nga një regjim i centralizuar komunist në një shoqëri demokratike, të orientuar nga tregu dhe përpjekjet e saj për të decentralizuar qeverisjen.

- Epoka komuniste dhe centralizimi (1946 - 1991)

Nën regjimin komunist (1946-1991), Shqipëria ishte një nga vendet më të centralizuara dhe më autarkike në Evropë, ku shteti kontrollonte të gjitha aspektet e jetës. Duke pasur parasysh këtë, pushtetet vendore kishin pak autonomi, pasi vendimmarrja ishte shumë e centralizuar në duart e Partisë Komuniste. Gjatë kësaj periudhe, Shqipëria u nda në rrethe (prefektura) të mëdha, të cilat u ndanë në njësi më të vogla dhe kishin pak fuqi apo kapacitet për t'i shërbyer popullatës vendase. Në këtë drejtim, koncepti i decentralizimit mungonte, pasi qeveria qendrore kishte kontroll të plotë mbi politikëbërjen vendore dhe shpërndarjen e burimeve.

- Tranzicioni postkomunist (1991 -2000)

Në vitin 1991, pas rënies së regjimit komunist, Shqipëria hyri në një periudhë tranzicioni politik dhe ekonomik drejt demokracisë, ku decentralizimi filloi të shfaqej si një çështje kyçe. Në fillim të viteve 1990, qeveria demokratike e sapokrijuar pranoi nevojën për të reformuar strukturat e qeverisjes vendore në mënyrë që të kishte një sistem më të përgjegjshëm dhe llogaridhënës. Ligji për Vetëqeverisjen Vendore (1991) shënoi fillimin e përpjekjeve për decentralizimin, duke transferuar disa kompetenca te pushteti vendor. Megjithatë, njësitë administrative vendore mbetën të vogla dhe të fragmentuara, duke u përballur me vështirësi të ndryshme.

Nga fundi i viteve 1990, sistemi i Shqipërisë nuk po funksiononte siç synohej, sepse qeveritë vendore ishin financiarisht të dobëta dhe të paafta për të trajtuar sfidat e zhvillimit rajonal të vendit. Duke pasur parasysh vështirësitë me të cilat përballleshin, si mungesa e kapaciteteve, përdorimi joefikas i burimeve dhe kornizat e dobëta

institucionale për qeverisjen vendore, u theksua akoma më shumë nevoja për një reformë më të thellë.

- Momenti i Reformës dhe Integritimit në BE (2000 – 2010)

Anëtarësimi në BE kërkonte përaftrim me standardet evropiane të qeverisjes, veçanërisht në aspektin e decentralizimit dhe demokracisë lokale. Në këtë drejtim, Shqipëria duhej të miratonte reforma që do të forconin qeverisjen vendore, do të rrisnin pjesëmarrjen e publikut dhe do të përmirësonin ofrimin e shërbimeve në nivel vendor.

U miratua **Ligji për Vetëqeverisjen Vendore** (2008), i cili synonte të forconte autonominë e qeverisjes vendore dhe të decentralizonte më shumë funksione tek bashkitë. Megjithatë, pavarësisht këtyre ndryshimeve ligjore, pushtetet vendore mbetën të pafinancuara dhe të fragmentuara. Si rezultat, ato nuk ishin në gjendje të ofrojnë shërbime në përputhje me nevojat e qytetarëve.

- Reforma 2011 – 2014

Viti 2011 shënoi një moment të rëndësishëm në historinë e Shqipërisë, pasi iu dha statusi i vendit kandidat në BE. Për t'u përshtatur me kërkesat e BE-së, u bë e qartë se reformat administrative territoriale ishin thelbësore për përmirësimin e ofrimit të shërbimeve publike, reduktimin e pabarazive rajonale dhe krijimin e strukturave më efektive të qeverisjes vendore.

Gjithashtu, pakënaqësia në rritje e publikut për joefikasitetin e sistemit të qeverisjes vendore, veçanërisht në zonat rurale, nxiti vendimin e qeverisë për një reformë rrënjësore. Pushtetet vendore u konsideruan shumë të vogla, të fragmentuara dhe të dobëta financiarisht për të menaxhuar në mënyrë efektive burimet ose për të zbatuar strategji afatgjata zhvillimi. Për më tepër, bashkitë përballëshin me vështirësi të shumta për të përmbushur nevojat e qytetarëve të tyre.

- Reforma e vitit 2014

Nevoja për një reformë u njoh si nga palët e interesuara vendase ashtu edhe nga partnerët ndërkombëtarë, duke përfshirë Bashkimin Evropian, i cili e konsideroi atë një hap kyç drejt modernizimit të strukturave qeverisëse, uljes së korrupsionit, nxitjes së zhvillimit rajonal dhe përaftrimin e qeverisjes vendore me standardet e BE-së.

Qeveria shqiptare, me mbështetjen e partnerëve dhe ekspertëve ndërkombëtarë, nisi **Reformën Administrative Territoriale (TAR)** në 2014. Përpara reformës, Shqipëria ishte e fragmentuar në 373 bashki dhe komuna, gjë që i bënte qeveritë vendore të dobëta financiarisht, me aftësi të kufizuara për të ofruar shërbimet publike ose tërheqjen e investimeve. Përveç kësaj, ka pasur joefikasitet në alokimin dhe menaxhimin e burimeve publike, veçanërisht në zonat rurale dhe të largëta. Reforma synonte të adresonte joefikasitetin e strukturës administrative duke ulur numrin e bashkive dhe komunave nga 373 në 61, me qëllim krijimin e qeverisjeve vendore më të forta dhe më të afta që mund

të menaxhojnë më mirë burimet, të ofrojnë shërbime dhe të nxisin zhvillimin vendor. Reforma përfshinte gjithashtu masa të decentralizimit fiskal për të rritur autonominë financiare të qeverisjes vendore, duke u mundësuar atyre të kenë më shumë kontroll mbi buxhetet e tyre dhe të përmirësojnë ofrimin e shërbimeve publike.

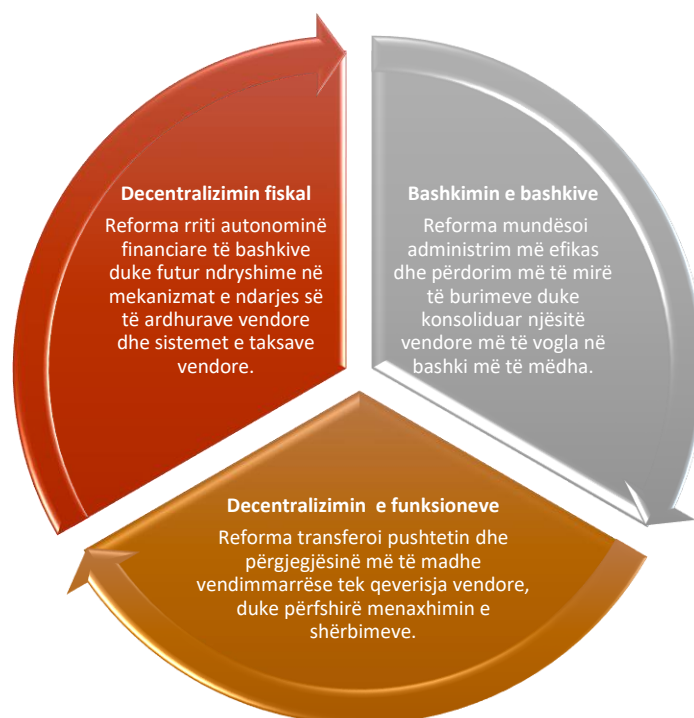
Në këtë drejtim, miratimi i ligjit nr. 139/2015 “Për Vetëqeverisjen Vendore”, i hapi rrugë procesit të decentralizimit të funksioneve:

1. Administrimi dhe menaxhimi i pyjeve dhe kullotave
2. Administrimi dhe menaxhimi i kanaleve kulluese dhe vaditëse
3. Administrimi dhe menaxhimi i arsimit parashkollor
4. Administrimi dhe menaxhimi i rrugëve rurale
5. Administrimi dhe menaxhimi i mbrojtjes nga zjarri dhe shpëtimit.

2.2 Ndryshimet kryesore të Reformës

Reforma Administrative Territoriale reduktoi numrin e njësive të qeverisjes vendore duke bashkuar bashkitë dhe komunat në njësi administrative më të mëdha. Si rezultat, numri i bashkive të Shqipërisë u reduktua nga 373 në 61, me 12 qarqe të mbetura si njësi administrative dhe rajonale. Reforma synonte të nxiste një qeverisje më efektive duke u mundësuar autoriteteve vendore të bashkojnë burimet, të ndajnë ekspertizën dhe të ofrojnë shërbime më të mira për qytetarët.

Aspektet kryesore të reformës përfshinin:

2.3 Palët e përfshira në procesin e reformës

Reforma Administrative Territoriale në Shqipëri ishte një proces kompleks që përfshiu aktorë të ndryshëm, secili duke luajtur një rol vendimtar gjatë formësimit, zbatimit dhe mbështetjes së saj. Palët e përfshira mund të kategorizohen gjerësisht në aktorë vendas (institucionet qeveritare, autoritetet lokale dhe shoqëria civile) dhe aktorët ndërkombëtarë (qeveritë e huaja, organizatat ndërkombëtare dhe donatorët). Më poshtë jepet një përmbledhje e aktorëve kryesorë të përfshirë në proces:

Qeveria Shqiptare

- Kryeministri dhe zyrtarët e qeverisë përcaktuan axhendën e reformës, mobilizuan mbështetjen politike dhe siguruan përafrimin me objektivat e zhvillimit kombëtar dhe të integritimit në BE. Ministrinë kryesore të përfshira në proces ishin:
  - **Ministria e Brendshme** si autoriteti kyç përgjegjës për menaxhimin e procesit të reformës. Kontributi i saj konsistonte në koordinimin e planifikimit, hartimit ligjor dhe zbatimit të reformës.
  - **Ministria e Financave** ishte përgjegjëse për adresimin e aspekteve të decentralizimit fiskal të reformës dhe sigurimin e mekanizmave financiarë për të mbështetur pushtetin vendor pas reformës.
  - **Ministria e Pushtetit Lokal dhe Administratës Publike**, e cila luajti një rol të rëndësishëm, veçanërisht në menaxhimin e aspekteve institucionale të decentralizimit.
- Kuvendi i Shqipërisë, i cili luajti një rol vendimtar në miratimin e legjislacionit dhe amendamenteve të nevojshme për reformën, si Ligji për Organizimin e Territorit dhe Njësitë Administrative (2014) që parashikoi kuadrin ligjor për krijimin e njërive të reja të qeverisjes vendore dhe procesi i decentralizimit.

Autoritetet Vendore

- Njësitë e Qeverisjes Vendore (Bashkitë) ishin palët kryesore të interesit, si ato të prekura drejtpërdrejt nga reforma. Megjithatë shumë prej tyre fillimisht ishin rezistente ndaj reformës për shkak të frikës së humbjes së pushtetit apo kontrollit, secila bashki luajti një rol qendror në zbatimin e strukturave të reja qeverisëse dhe sigurimin e ofrimit të shërbimeve në njësitë administrative të ripërcaktuara.

Organizatat e Shoqërisë Civile (OSHC)

- Organizatat e Shoqërisë Civile, të cilat kryen kërkime, ndërgjegjësovan dhe avokuan për një vendimmarrje më gjithëpërfshirëse, transparente dhe pjesëmarrëse në procesin e reformës. Roli i tyre ishte vendimtar për të siguruar që perspektivat e qytetarëve dhe grupeve vulnerabël të konsideroheshin gjatë fazave të planifikimit dhe zbatimit.

- Think Tank-et të cilat kanë kryer studime, kanë ofruar ekspertizë teknike dhe kanë vlerësuar ndikimin e reformës. Hulumtimi i tyre ndihmoi në informimin e rekomandimeve të politikave, duke theksuar si sfidat ashtu edhe mundësitë e paraqitura nga reforma.

Organizata Ndërkombëtare dhe Donatorët

- Bashkimi Evropian (BE) ishte një aktor i jashtëm i rëndësishëm, si mbështetës dhe nxitës i reformës, duke ofruar asistencë teknike, mbështetje financiare dhe udhëzime gjatë gjithë procesit të reformës, përmes projekteve dhe nismave të ndryshme. Ai mbrojti reformën territoriale dhe administrative si pjesë e përpjekjeve më të gjera të Shqipërisë për tu përafuar me standardet e BE-së, kryesisht në fushat e qeverisjes dhe decentralizimit. Veçanërisht, Delegacioni i BE-së në Shqipëri luajti një rol kyç në këshillimin e qeverisë shqiptare dhe koordinimin e asistencës evropiane në procesin e reformës.
- Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (PKBZh) ishte një tjetër partner kyç ndërkombëtar i përfshirë në reformë, i cili ofroi ekspertizë teknike dhe mbështeti qeverinë shqiptare me iniciativa për ndërtimin e kapaciteteve për autoritetet vendore.
- Banka Botërore ka ofruar mbështetje financiare dhe asistencë teknike për Shqipërinë në fushat e reformës së qeverisjes vendore, decentralizimit fiskal dhe ndërtimit të kapaciteteve.
- Donatorë të tjerë si Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim (AZZH), Ambasada Norvegjeze dhe USAID, gjithashtu luajtën role të rëndësishme, duke ofruar fonde, këshilla teknike dhe lehtësuan konsultimet dhe programet e trajnimit në nivel lokal për të ndihmuar në sigurimin e zbatimit të suksesshëm të reforma.

Partitë politike, veçanërisht ato të përfaqësuara në Parlament, ndikuan në drejtimin e reformës. Disa prej tyre ishin më mbështetës për konsolidimin, ndërsa të tjerët ngritën shqetësime për ndikimin në përfaqësimin dhe kontrollin lokal.

Publiku dhe qytetarët, veçanërisht ata që jetonin në zonat rurale pasi ishin ata që do të ndjenin më së shumti ndikimin e reformës.

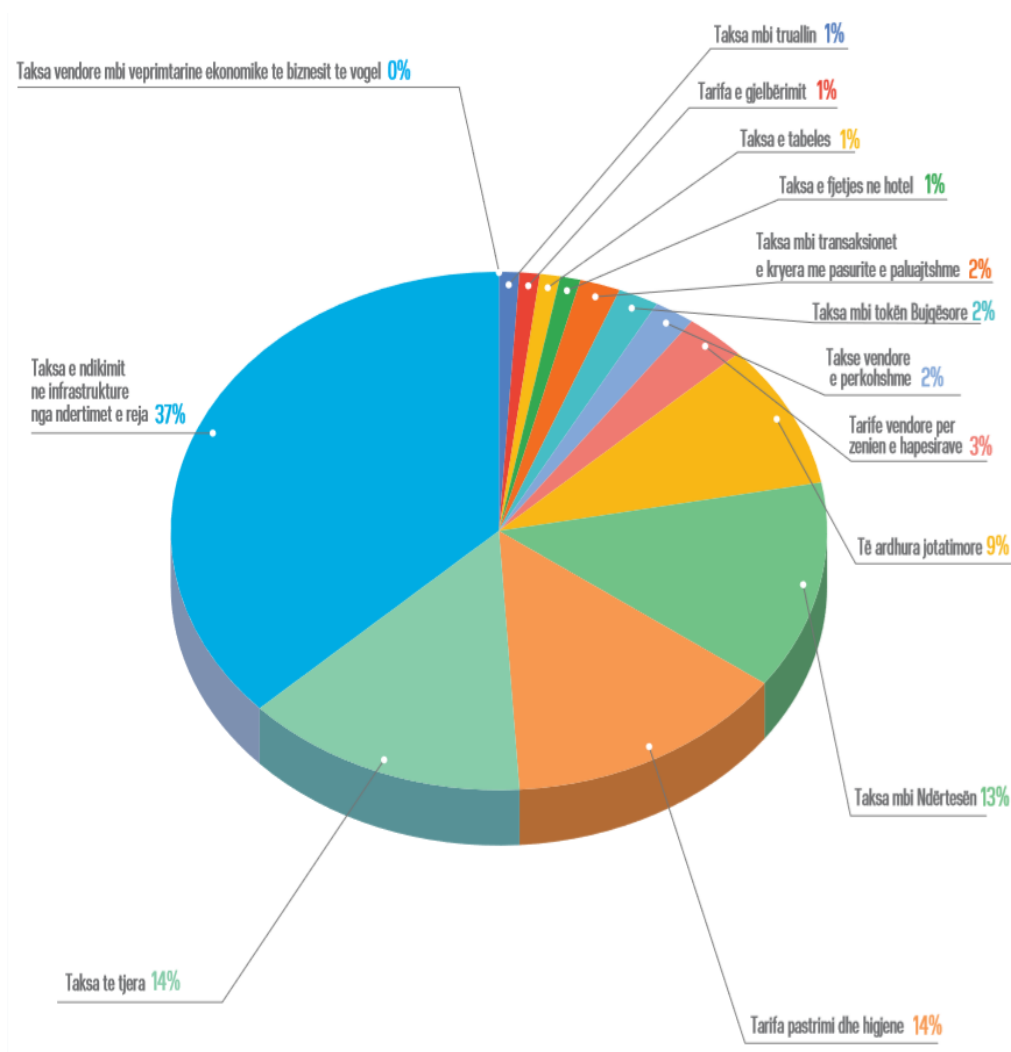
Mediat, të cilat luajtën një rol thelbësor në ndërgjegjësimin e publikut, informimin e qytetarëve për objektivat e reformës dhe nxitjen e debatit publik për ndikimet e mundshme të saj, duke nxjerrë në pah aspektet pozitive dhe sfidat.

3. IMPLIKIMET EKONOMIKE TË REFORMËS

3.1 Ndikimi në Buxhetet e Pushtetit Vendor

Reforma Administrative Territoriale u fokusua në krijimin e qeverisjes vendore më efektive, por gjithashtu pati implikime të rëndësishme për financat e qeverisjes vendore. Ndikimi në buxhetet e qeverisjes vendore ka qenë pozitiv dhe sfidues, duke ndikuar si në gjenerimin e të ardhurave ashtu edhe në menaxhimin e shpenzimeve në nivel vendor.

Figura 1: Struktura e të ardhurave të veta vendore

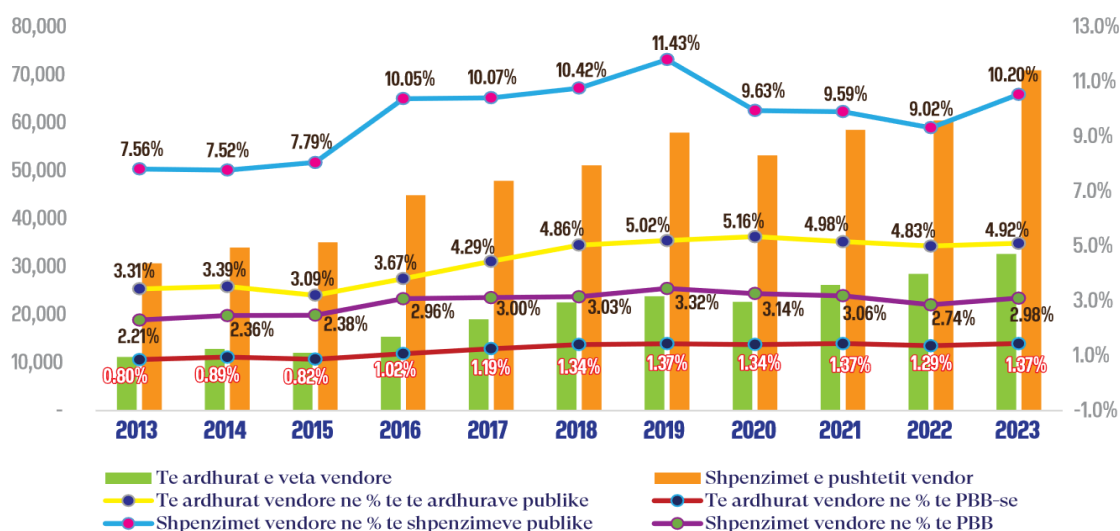
Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

Një nga treguesit kryesorë të financave vendore janë të ardhurat e veta të NJQV-ve. Burimet më të rëndësishme në nivel kombëtar janë:

- Taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja (37%)
- Taksa mbi pasurinë (18%)
- Tarifa e pastrimit (13%)
- Të ardhura jotatimore (9%).

Kjo strukturë është e ngjashme me atë të vitit 2022, kur taksa e ndikimit në infrastrukturë përbënte 33% të të ardhurave, taksat e pasurisë 20% dhe tarifa e pastrimit 15%.

Figura 2: Të ardhurat e veta vendore dhe shpenzimet e buxhetit vendor në raport me të ardhurat totale publike dhe shpenzimet publike dhe PBB-në në vite

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

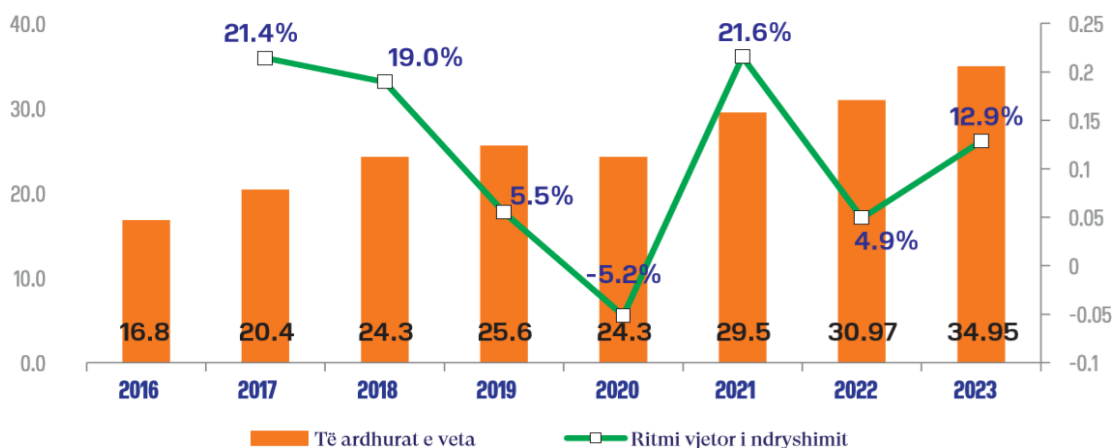
Bazuar në figurën 2, gjatë dhjetë viteve të fundit, duke u nisur nga norma mesatare vjetore, të ardhurat nga taksat e veta të pushtetit vendor kanë një normë më të lartë rritjeje vjetore (11.9%) sesa të ardhurat e përgjithshme publike (7.2%). Një tregues i rëndësishëm është raporti i të ardhurave vendore ndaj PBB-së, sipas të cilit para reformës, në vitin 2012, të ardhurat e brendshme ishin vetëm 0.8% e PBB-së. Në vitin 2016, që përfaqëson vitin e parë të zbatimit të reformës, ato shënuan një rritje prej 1.02%. Në vitin 2023, të ardhurat vendore ishin 1.37% e PBB-së, duke shënuar një rritje të ndjeshme krahasuar me vitin para reformës.

Referuar konkretisht vitit 2023, ecuria e të ardhurave të veta është pozitive dhe me prirje rritëse. Në këtë kuadër, njësitë e qeverisjes vendore realizuan 34.9 miliardë lekë

të ardhura të veta, ose 12.9% rritje krahasuar me një vit më parë (30.9 miliardë lekë); nga të cilat taksat dhe tarifatat vendore arrijnë në rreth 31.7 miliardë lekë (91 për qind) dhe 3.3 miliardë lekë (9 për qind) vijnë nga të ardhurat jotatimore, duke tejkaluar planin e të ardhurave në buxhetin fillestar 2023 me rreth 9% dhe me rreth 14% të rishikuar. plani i të ardhurave buxhetore.

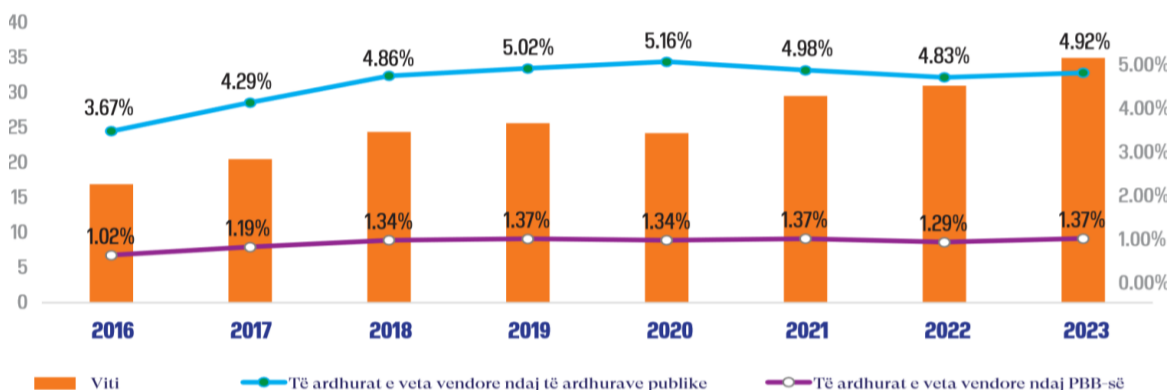
Figura 3: Të ardhurat nga burimet e veta dhe ndryshimi i tyre në vite

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

Në vitin 2023, pushteti vendor grumbulloi rreth 34.9 miliardë lekë të ardhura të veta, nga të cilat rreth 31.7 miliardë lekë nga taksat dhe tarifatat vendore dhe rreth 3.3 miliardë lekë nga të ardhurat jotatimore. Sipas figurës së mësipërme, ritmi vjetor i rritjes së të ardhurave të veta është rritur në vitin 2023, gjatë të cilit njësitë e qeverisjes vendore kanë mbledhur 12,9% më shumë të ardhura të veta krahasuar me një vit më parë. Në këtë kuadër, rritja pozitive e të ardhurave të veta shërben si një tregues pozitiv për konsolidimin e shërbimeve që pushteti vendor u ofron komuniteteve.

Figura 4: Të ardhurat e veta vendore ndaj të ardhurave të përgjithshme publike dhe GDP në vite

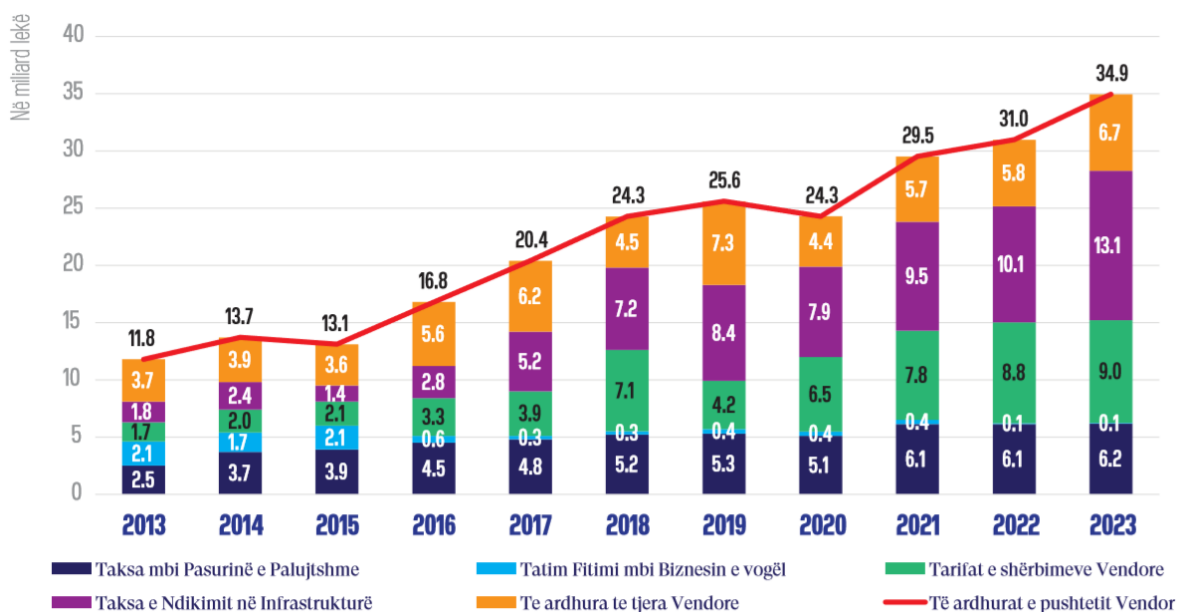

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

Një aspekt i rëndësishëm i menaxhimit financiar në nivel vendor është krahasimi i të ardhurave vendore me të ardhurat publike dhe produktin e brendshëm bruto. Gjatë vitit 2023, të ardhurat e veta vendore arritën në rreth 4,92% të të ardhurave publike dhe rreth 1,37% të PBB-së. Megjithatë, pjesa më e madhe e rritjes së të ardhurave erdhi nga rritja e taksës së ndikimit në infrastrukturë (73% e rritjes), rritja e taksave të tjera (hoteli, prona, të tjera) dhe tarifa e pastrimit. Ky përqendrim i burimeve të veta vetëm në disa taksa dhe tarifa dëshmon varësinë ekonomike nga sektorë të caktuar. Në këtë kontekst, lind nevoja për diversifikim më të mirë të burimeve dhe shfrytëzim më të mirë të tarifave të shërbimeve, në mënyrë që komuniteteve përkatës t'u ofrohen shërbime cilësore dhe gjithëpërfshirëse.

Më poshtë është paraqitur në mënyrë të detajuar ecuria e të ardhurave të veta vendore sipas burimit dhe është paraqitur rritja e tyre gjatë periudhës 10-vjeçare, 2013-2023. Burimi me peshën më të madhe në të ardhurat vendore gjatë vitit 2023 është taksa e ndikimit në infrastrukturë me rreth 13.1% të të ardhurave vendore. Një nga burimet më të rëndësishme, si nga pikëpamja e peshës që zënë në totalin e të ardhurave vendore, por edhe e qëndrueshmërisë dhe potencialit në rritje si burim financimi, janë të ardhurat nga taksat mbi pasuritë e paluajtshme. Gjatë vitit 2023, pushteti vendor realizoi 6.18 miliardë lekë të ardhura nga tatimi në pronë, ku përfshihen taksa e ndërtimit (76%), taksë mbi tokën bujqësore (10%), taksë mbi tokën (4%) dhe tatimin e transaksioneve të pronës mbi pasuritë e paluajtshme (10%).

Figura 5: Të ardhurat e veta lokale sipas burimit

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

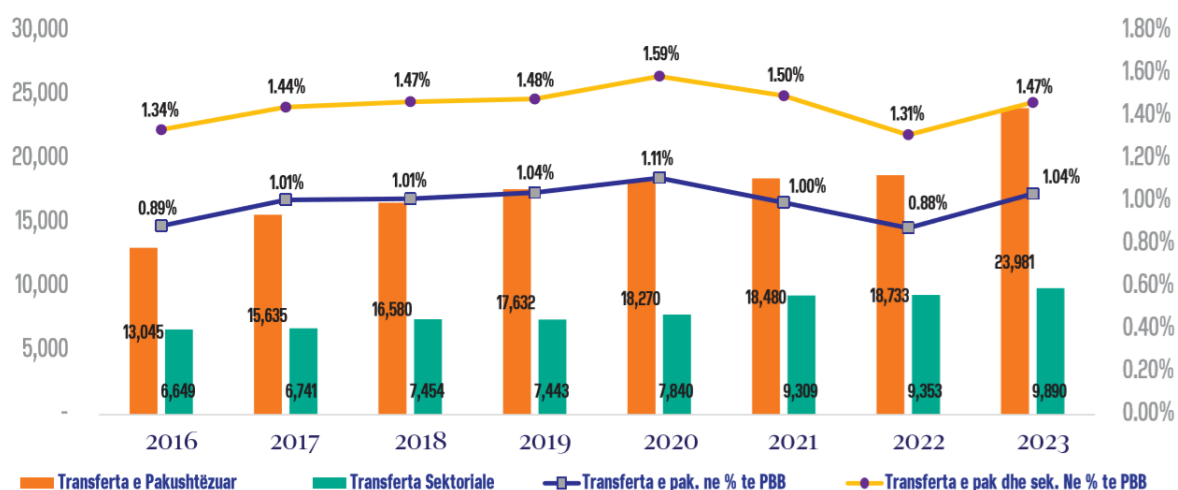
Transferta e pakushtëzuar e përgjithshme dhe sektoriale përbën një burim të rëndësishëm për financimin e funksioneve të pushtetit vendor. Gjatë vitit 2023, pushteti vendor ka

përfitur nga buxheti qendror në total rreth 33.87 miliardë lekë në formën e transfertave, të cilat ndahen në:

- 23.98 miliardë lekë ose afërsisht 71% transferta e pakushtëzuar e përgjithshme, e cila shpërndahet përmes formulës
- 9.8 miliardë lekë, ose 29% është në formën e transfertës së pakushtëzuar sektoriale për financimin e funksioneve të transferuara në nivel vendor.

Transferta e pakushtëzuar e përgjithshme për vitin 2023 zë 1.1 % të Produktit të Brendshëm Bruto, duke plotësuar kështu edhe një kusht të rëndësishëm të BE në programin e mbështetjes buxhetore 'BE për Qeverisjen e Mirë (EU4GG), në përmbushjen e treguesve për disbursimin e transhit të katërt, referuar vlerësimit për vitin 2023 për Shqipërinë.

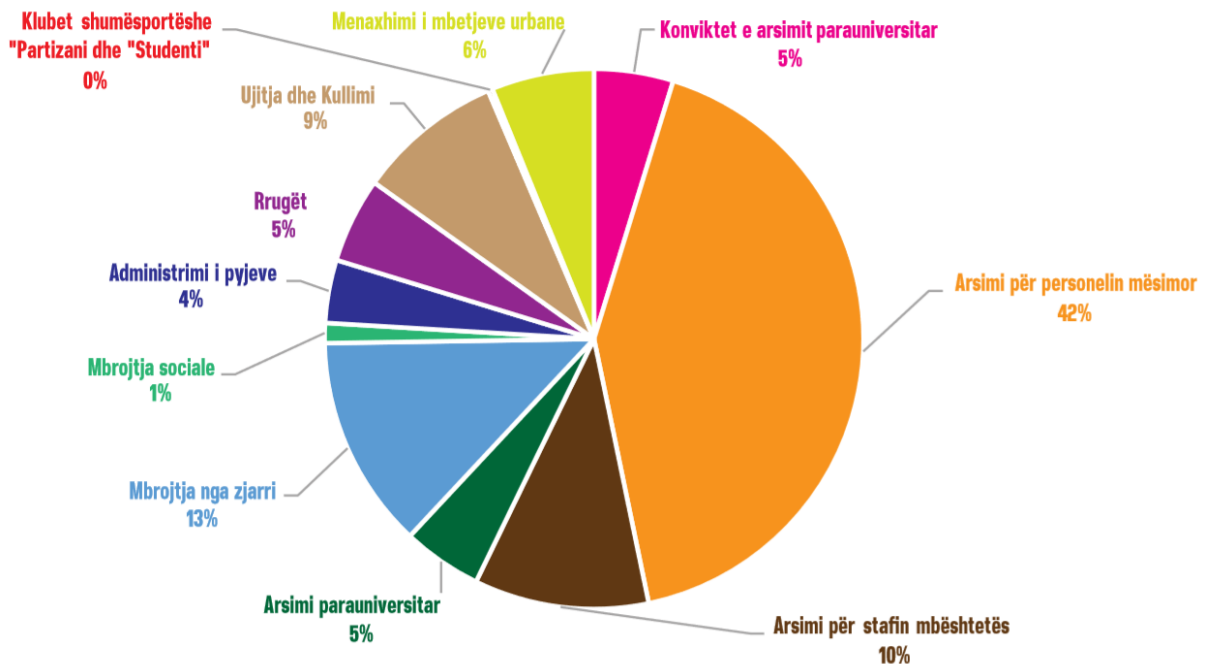
Figura 6: Transfertat e pakushtëzuara dhe sektoriale dhe kundrejt PBB-së

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

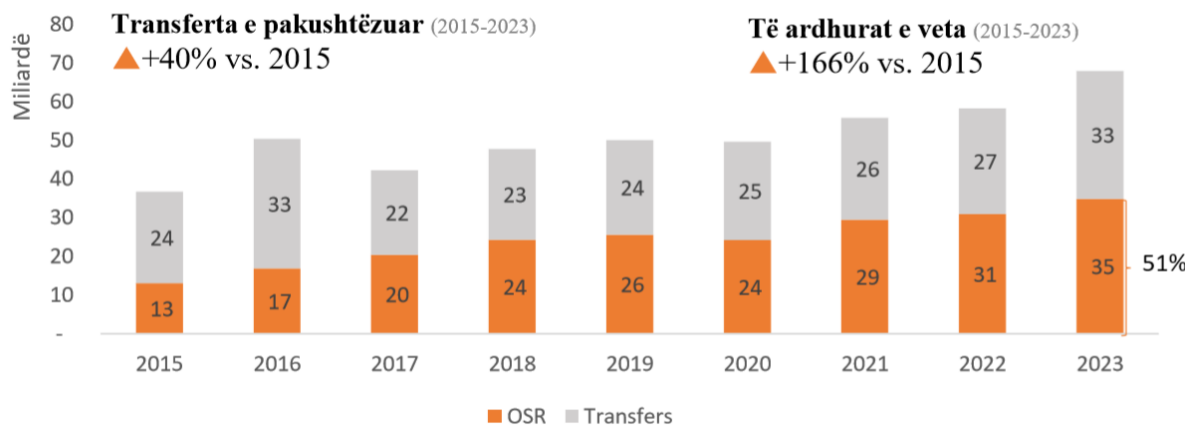
Nga viti 2016 e në vazhdim, për funksionet e transferuara me ligj, bashkitë përfitojnë mbështetje buxhetore nga pushteti qendror në formën e transfertës sektoriale të pakushtëzuar, e cila në vitin 2023 arriti vlerën e rreth 9.8 miliardë lekë ose rreth 537 milionë lekë krahasuar me një vit më parë ose sa 29% e totalit të fondeve të transfertave të pakushtëzuara. Në raport me të ardhurat e veta të njëjësive të vetëqeverisjes vendore (34.9 miliardë lekë), transferta sektoriale e pakushtëzuar është rreth 33%.

Figura 7: Alokimi i transfertave sektoriale 2023 (buxheti fillestar)

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

Figura 8: Ecuria e të ardhurave të veta kundrejt transfertës së pakushtëzuar 2015-2023

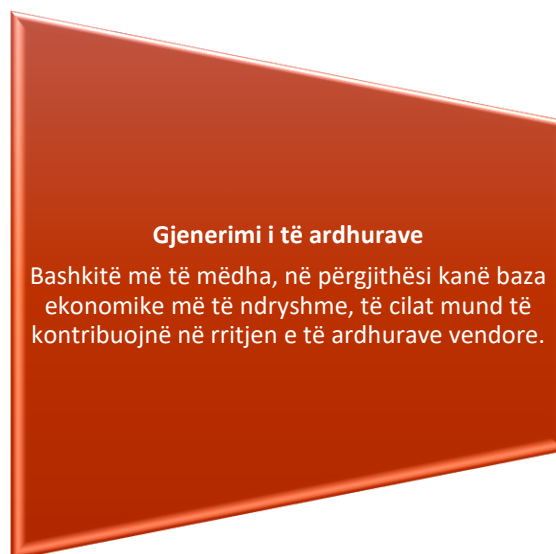
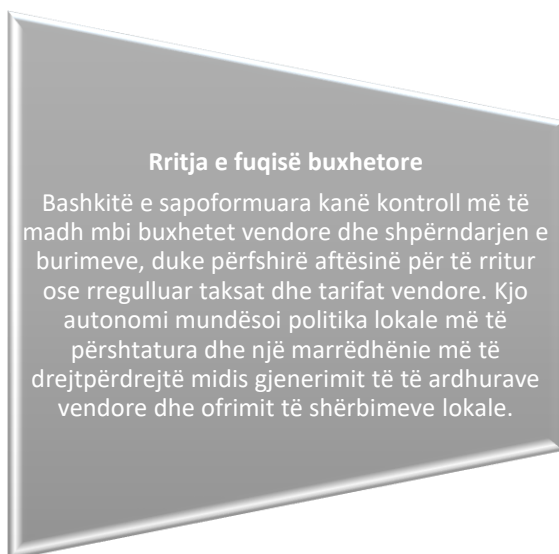

Burimi: Agjencia për Mbështetjen e Vetëqeverisjes Vendore (2024)

Transfertat nga qeveria qendrore: Në vitin 2015, të ardhurat e veta të bashkive shqiptare përfaqësonin vetëm 36% të të ardhurave të tyre kundrejt transfertës së pakushtëzuar. Rritja graduale e pjesëmarrjes së të hyrave vetanake ndaj transfertave në periudhën e analizuar dhe me raportin në vitin 2023 shënon një rritje prej 51%, mund të konsiderohet si një hap i rëndësishëm drejt fuqizimit të decentralizimit dhe rritjes së autonomisë financiare për vetëqeverisjen lokale.

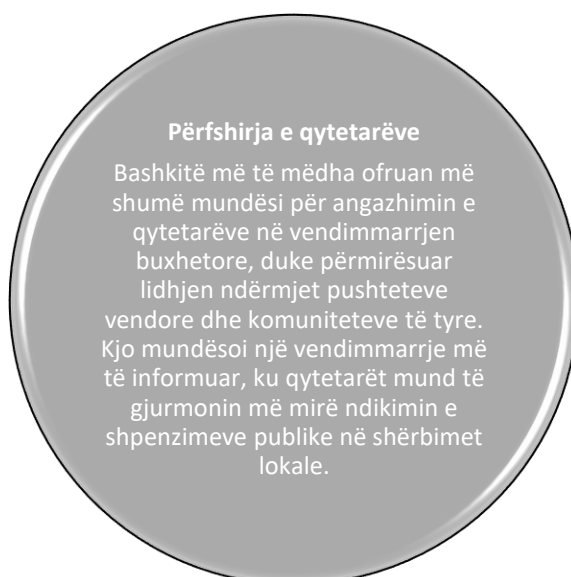
- Decentralizimi Fiskal dhe Autonomia Financiare

Një nga komponentët kyç të reformës ishte **rritja e decentralizimit fiskal**. Duke konsoliduar bashkitë, reforma krijoi njësi më të mëdha me kapacitet më të madh fiskal, duke i lejuar ato të kenë më shumë kontroll mbi buxhetet e tyre dhe të menaxhojnë më mirë burimet. Në këtë drejtim, bashkitë kishin një autonomi më të madhe financiare.

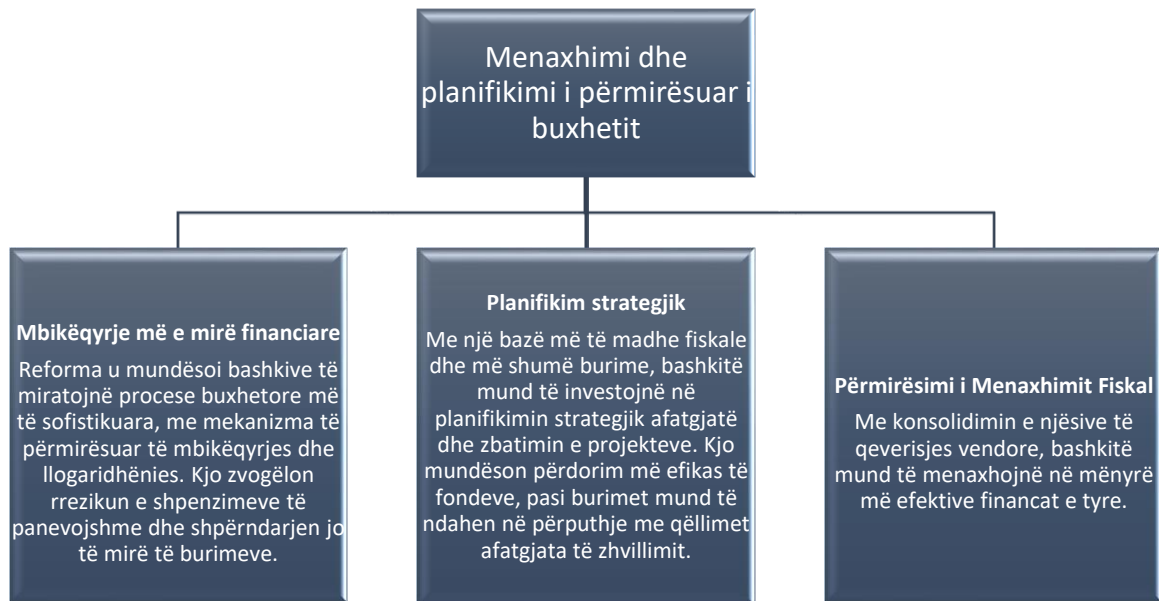
- **Tranparenca Buxhetore dhe Llogaridhënia Publike**

Reforma synonte **të përmirësonte transparencën buxhetore dhe llogaridhënien publike** në nivel vendor, duke inkurajuar qeverisje më të mirë dhe përdorim më efektiv të fondeve vendore.

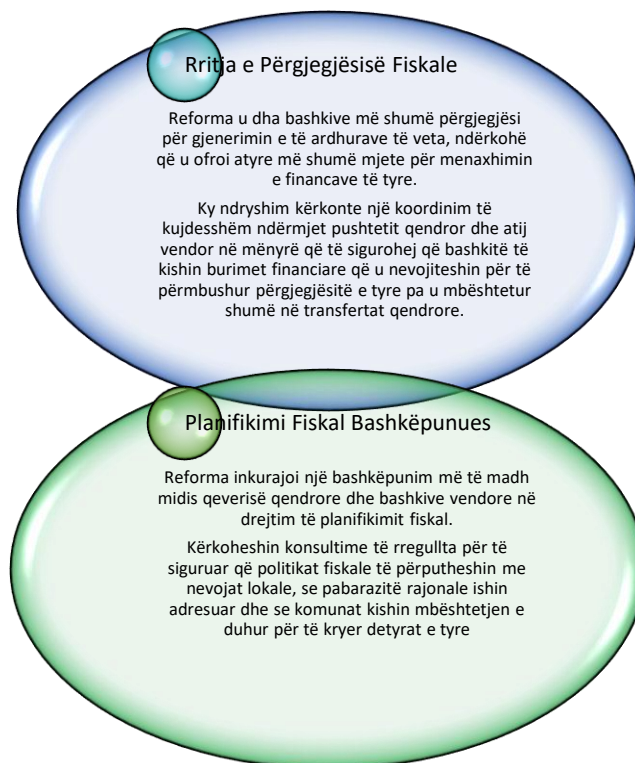
- **Menaxhimi dhe planifikimi i përmirësuar i buxhetit**

Bashkitë më të mëdha zakonisht përfitojnë nga përmirësimi i menaxhimit të buxhetit dhe planifikimit financiar, gjë që është thelbësore për efikasitetin e shpenzimeve publike.

➤ **Marrëdhëniet Ndërqeveritare dhe Decentralizimi Fiskal**

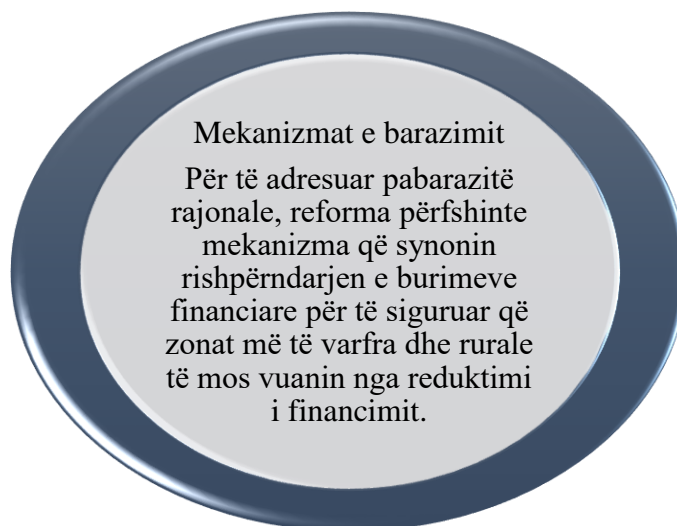
Duke rritur kapacitetin fiskal të qeverisjes vendore, reforma synonte të zhvendoste balancën e pushtetit dhe përgjegjësinë financiare nga pushteti qendror në atë vendor.

3.2 Ristrukturimi financiar në nivel lokal

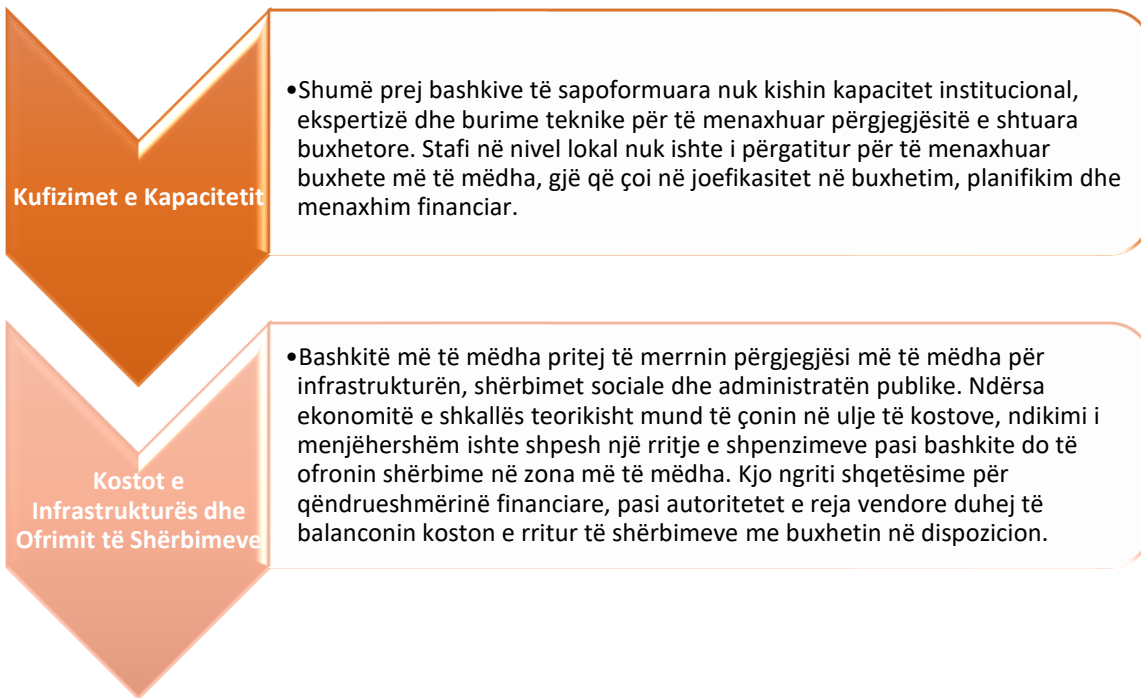
- Rishpërndarja e burimeve financiare

Reforma solli ndryshime në rishpërndarjen e burimeve financiare nga pushteti qendror tek pushteti vendor. Transferrat financiare të qeverisë qendrore u përshtatën për të siguruar që bashkitë e reja të konsoliduara do të merrnin financimin e duhur.

- Sfidat me kapacitetin fiskal të bashkive të reja

Megjithëse reforma synonte të krijonte qeverisje vendore më të mëdha dhe më të afta, kapaciteti fiskal i shumë bashkive të reja ishte një sfidë e rëndësishme. Në shumë raste, bashkimi i bashkive më të vogla në bashki më të mëdha nuk rezultoi automatikisht në një menaxhim më të fortë financiar ose rritje të mbledhjes së të ardhurave. Në këtë kuadër, u ngritën disa çështje:

- Ndryshimet në modelet e të ardhurave dhe shpenzimeve lokale

Zgjerimi i bazës tatimore:

- Bashkitë më të mëdha, veçanërisht ato në zonat urbane, si rezultat i një baze më të gjerë tatimore, ishin në gjendje të rrisnin të ardhurat përmes taksave dhe tarifave vendore. Kjo i ndihmoi ato të mbulonin kostot e rritura të shërbimeve vendore pas reformës.

Rritja e kostove të ofrimit të shërbimeve

- Rritja e madhësisë së bashkive shpesh çoi në kosto më të larta administrative, sipas të cilave sipërfaqet më të mëdha nënkuptonin më shumë mirëmbajtje të infrastrukturës dhe shërbime sociale. Këto përgjegjësi të shtuara erdhën me nevoja më të larta për shpenzime, veçanërisht për bashkitë të cilave më parë u mungonin burimet apo infrastruktura për të menaxhuar në mënyrë efektive detyra të tilla.

Tërheqje e investimeve më të mira

- Bashkitë më të mëdha dhe më të qëndrueshme financiarisht janë më tërheqëse për investitorët. Kjo mund të rrisë potencialin e të ardhurave të bashkisë duke rritur aktivitetin ekonomik dhe krijimin e vendeve të punës. Aftësia për të menaxhuar investime në shkallë më të madhe dhe projekte zhvillimore gjithashtu kontribuon në rezultate më të mira të shpenzimeve publike.

- Përmirësimi i shpërndarjes së burimeve për shërbimet sociale

Reforma synonte të krijonte qeverisje vendore që mund të menaxhonin më mirë shërbimet sociale, duke përfshirë arsimin, kujdesin shëndetësor dhe programet e

mbrojtjes sociale. Duke konsoliduar njësi më të vogla, qeveria mund të shpërndajë burimet në mënyrë më efektive për të përmirësuar ofrimin e shërbimeve sociale nëpër rajone.

Investimet në arsim dhe shëndetësi

Në zonat rurale, ku qeveritë lokale shpesh përballen me nevoja për të financuar arsimin dhe kujdesin shëndetësor, reforma lejoi që bashkitë më të mëdha të bashkojnë burimet dhe të ndajnë fondet në mënyrë më efektive.

Shëndeti Publik dhe Mbrojtja Sociale

Rishpërndarja e burimeve mundësoi investime në programet e mirëqenies sociale, duke siguruar që grupet vulnerabel në zonat rurale dhe të pashërbyera mund të marrin më shumë vëmendje dhe mbështetje. Bashkitë më të mëdha ishin në gjendje të zbatonin strategji më të koordinuara për zbutjen e varfërisë, papunësinë dhe çështje të tjera sociale.

➤ Rreziqet e gjenerimit të të ardhurave

Reforma synonte të rriste autonominë financiare të qeverisjes vendore duke ofruar një bazë më të gjerë tatimore. Bashkitë më të mëdha pritej të pozicionoheshin më mirë për të gjeneruar të ardhura nga taksat, tarifat dhe shërbimet vendore. Megjithatë, disa rreziqe financiare u shfaqën në kontekstin e gjenerimit të të ardhurave vendore:

- **Varësia nga transfertat e qeverisë qendrore:** jo të gjitha bashkitë kishin të njëjtin potencial për gjenerimin e të ardhurave. Zonat urbane me më shumë aktivitet ekonomik dhe një bazë më të madhe tatimore mund të gjenerojnë më shumë të ardhura, ndërsa bashkitë rurale me më pak biznese, vlera më të ulëta të pronave dhe popullsi më të vogël u përballën me vështirësi në mobilizimin e burimeve lokale. Kjo pabarazi detyroi disa bashki të vareshin shumë nga transfertat e qeverisë qendrore për të përmbushur nevojat e tyre fiskale. Nëse këto transfertat do të reduktoheshin ose nuk do të shpërndaheshin në mënyrë të përshtatshme, qeveritë vendore mund të përballeshin me mangësi buxhetore, duke e bërë të vështirë ruajtjen e ofrimit të shërbimeve ose financimin e projekteve investuese.
- **Efikasiteti i mbledhjes së taksave lokale:** Megjithëse bashkitë më të mëdha kishin më shumë burime administrative për të përmirësuar mbledhjen e taksave, shumë ende përballeshin me sfida në mbledhjen efektive të taksave, veçanërisht në zonat rurale ku shpesh kishte administrim të dobët tatimor. Pamundësia për të përmirësuar normat e pajtueshmërisë tatimore dhe për të menaxhuar me efikasitet

të ardhurat çoi në rrezikun e taksave të pambledhura, duke përkeqësuar më tej deficitet buxhetore.

3.3 Kapaciteti fiskal i bashkive të reja

Një aspekt kyç i reformës ishte kapaciteti fiskal i bashkive të reja të konsoliduara, i cili i referohet aftësisë së tyre për të gjeneruar dhe menaxhuar burimet financiare në mënyrë efektive për të ofruar të mira dhe shërbime publike. Kapaciteti fiskal i këtyre bashkive më të mëdha u bë një shqetësim qendror, pasi procesi i ristrukturimit krijoi mundësi dhe sfida në drejtim të gjenerimit të të ardhurave, menaxhimit fiskal dhe autonomisë financiare.

Kapaciteti fiskal i bashkive të reja të konsoliduara në Shqipëri pas Reformës Administrative Territoriale pati përmirësime të rëndësishme dhe sfida të dukshme. Nga ana pozitive, reforma u siguroi bashkive një bazë më të madhe tatimore, rritje të autonomisë fiskale dhe kapacitet më të mirë për mbledhjen e të ardhurave, duke kontribuar në rritjen e pavarësisë financiare. Megjithatë, shumë bashki, veçanërisht në zonat rurale ose të pazhvilluara, ende kërkonin transferta fiskale për të siguruar burime adekuate për ofrimin e shërbimeve dhe zhvillimin rajonal.

Përkundër këtyre përparimeve, bashkitë e reja të konsoliduara u përballën me sfida në menaxhimin e përgjegjësive të tyre të zgjeruara, duke kërkuar investime të vazhdueshme në ngritjen e kapaciteteve, planifikimin fiskal dhe menaxhimin e borxhit. Suksesi i reformës në rritjen e kapacitetit fiskal varet nga mbështetja e vazhdueshme për qeveritë vendore për të përmirësuar qeverisjen, menaxhimin financiar dhe ofrimin e shërbimeve, duke siguruar që përfitimet e decentralizimit dhe autonomisë fiskale të realizohen plotësisht.

➤ Rritja e Autonomisë Fiskale

Një nga objektivat kryesore të reformës territoriale ishte t'u jepte bashkive më shumë autonomi fiskale. Përpara reformës, shumë nga bashkitë më të vogla kishin kapacitete të kufizuara fiskale për shkak të një baze të ngushtë tatimore dhe burimeve të pamjaftueshme administrative. Konsolidimi i bashkive synonte të përmirësonte aftësinë e tyre për të gjeneruar të ardhura, duke i lejuar ato të bëheshin më pak të varura nga transfertat e qeverisë qendrore dhe më të vetëqëndrueshme.

Baza më e madhe tatimore

- Duke bashkuar komunat dhe bashkitë e vogla në njësi më të mëdha administrative, reforma zgjeroi bazën tatimore të qeverisjes vendore. Bashkitë më të mëdha mund të shfrytëzojnë në mënyrë më efektive burimet e të ardhurave siç janë taksat mbi pronën, taksat e biznesit dhe tarifat lokale.

Rritje ekonomike lokale

- Në shumë raste, bashkitë më të mëdha përfshinin qendra urbane me ekonomi më të zhvilluara, duke ofruar mundësi më të mira për gjenerimin e të ardhurave vendore nëpërmjet taksave mbi aktivitetin tregtar, shërbimet dhe pronën. Këto u mundësonin bashkive të rrisin kapacitetin e tyre fiskal dhe të financojnë projektet e zhvillimit lokal pa u mbështetur shumë në transfertat e qeverisë qendrore.

➤ Përmirësimi i mobilizimit të të ardhurave lokale

Reforma synonte të përmirësonte efikasitetin e mobilizimit të të ardhurave vendore, e cila ishte një sfidë e rëndësishme për shumë nga bashkitë më të vogla përpara konsolidimit. Krijimi i bashkive më të mëdha, ofroi më shumë burime dhe mjete për të mbledhur taksat dhe tarifat në mënyrë më efikase.

Forcimi i Administratës tatimore

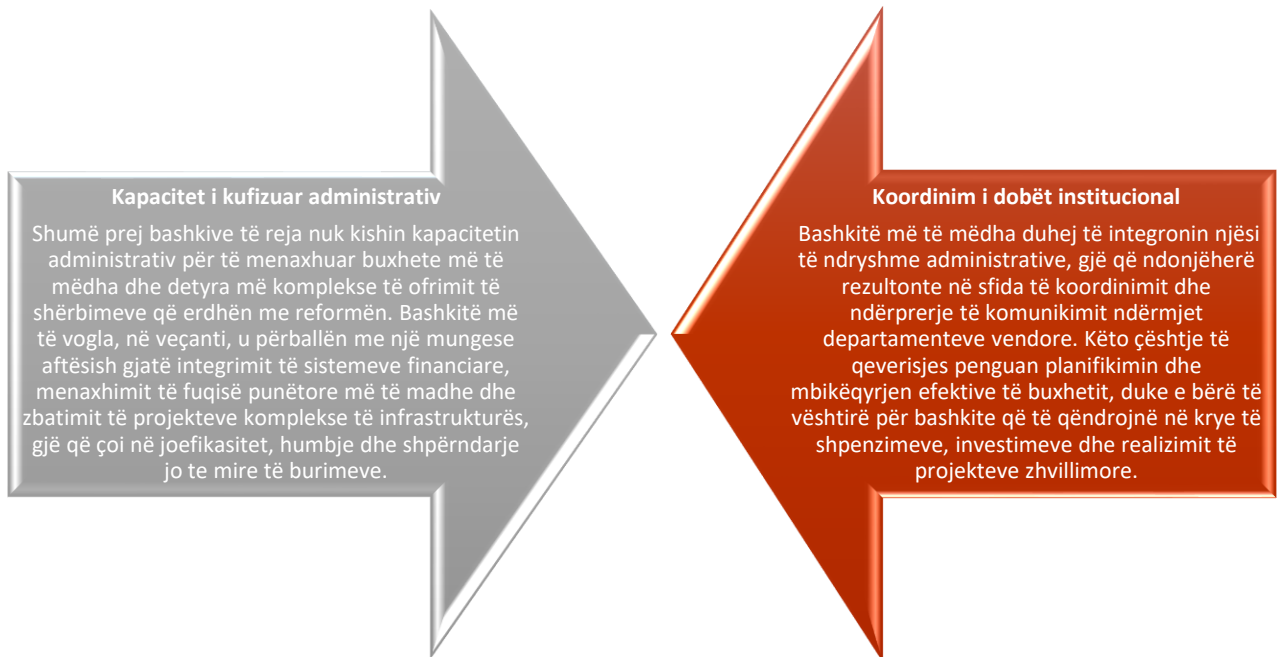
- Me më shumë burime financiare dhe personel të mire-trajnuar, bashkitë mund të rrisin aftësinë e tyre për të vlerësuar mbledhjen dhe menaxhimin e taksave, gjë që kontribuoi në një autonomi më të madhe fiskale.

Diversifikimi i të ardhurave

- Bashkitë më të mëdha, me aktivitete ekonomike më të larmishme, mund të zgjerojnë burimet e tyre të të ardhurave. Ky diversifikim i burimeve të të ardhurave ishte thelbësor për rritjen e kapacitetit fiskal të qeverive vendore dhe për të siguruar që ato të kishin mjetet financiare për të mbështetur popullsinë e tyre në rritje dhe kërkesat për shërbime.

- Rreziku që lidhet me Kapacitetin dhe Qeverisjen

Edhe pse konsolidimi territorial synonte të rriste kapacitetet e qeverisjes vendore, shumë bashki ende përballëshin me sfida në menaxhimin efektiv të roleve të tyre të zgjeruara, gjë që rriti rreziqet e keqmenaxhimit dhe joefikasitetit.

4. NDIKIMI NË SHPENZIMET PUBLIKE

Ndikimi në shpenzimet publike ka qenë pozitiv dhe negativ, veçanërisht për sa i përket mënyrës se si ndahen, shpenzohen dhe menaxhohen burimet nëpër rajone të ndryshme. Më poshtë janë paraqitur disa çështje në të cilat Reforma Administrative Territoriale ka ndikuar në shpenzimet publike:

➤ Rritje Afatshkurtër e Shpenzimeve Publike

Ndërsa qëllimet afatgjata të reformës ishin të reduktonte joefikasitetin e shpenzimeve publike dhe të përmirësonte ofrimin e shërbimeve, efekti afatshkurtër i reformës ishte shpesh një rritje në shpenzimet publike për shkak të sa vijon:

➤ Kostot administrative të reduktuara dhe fitimet e efikasitetit

Një nga ndikimet më të menjëhershme të reformës ishte ulja e kostove administrative dhe krijimi i efikasitetit në shpenzimet publike.

- **Shpenzime më të ulëta administrative:** Konsolidimi në 61 bashki më të mëdha reduktoi nevojën për organe të shumta administrative në të gjithë vendin. Kjo i mundësoi qeverisë të reduktojë shpenzimet për pagat, shërbimet administrative dhe shpenzimet e përgjithshme.

- **Ekonomitë e shkallës:** Bashkitë më të mëdha janë të pozicionuara më mirë për të përfituar nga ekonomitë e shkallës. Qëllimi kryesor i reformave territoriale është zvogëlimi i kostove të prodhimit duke përdorur ekonomitë e shkallës, shtrirjes dhe densitetit në ofrimin e të mirave dhe shërbimeve publike. (Bourdin & Torre, 2021; Hofmann & Rother, 2019; Lima & Silveira Neto, 2018; Matějová, Nemeč, Křápek & Klimovský, 2017; Soukopová, Nemeč, Matejová & McDzinagh, 2018). Duke bashkuar komunat dhe bashkitë e vogla, bashkitë më të mëdha mund të arrijnë ekonomi të shkallës, të cilat çojnë në kursime të kostos në disa fusha:
  - ✓ **Burimet e përbashkëta:** Me një bazë më të madhe të popullsisë dhe një bazë tatimore më të gjerë, bashkitë mund të ndajnë burime, si shërbimet administrative, ekspertizën teknike dhe infrastrukturën në një zonë më të gjerë. Kjo eliminon nevojën për zyra administrative më të vogla dhe të tepërta dhe mundëson ofrim më efikas të shërbimeve.
  - ✓ **Reduktimi i dyfishimit:** Konsolidimi i bashkive të vogla reduktoi dyfishimin administrativ. Para reformës, çdo komunë apo bashki e vogël kishte strukturën e saj administrative, duke përfshirë kryetarët e bashkive, këshilltarët dhe stafin administrativ. Me bashkimin e këtyre njësjive, nevoja për shtesa të shumta të administrimit u eliminua, duke ulur kostot e personelit dhe potencialin për mbivendosje të funksioneve.

Një prirje më e fundit është ajo e qeverive vendore që kërkojnë gjithashtu ekonomi të shkallës në shërbime specifike përmes prodhimit të përbashkët përmes bashkëpunimit ndërkomunal.” (Blank & Niaounakis, 2021, f. 4).

- **Përmirësimi i ofrimit të shërbimeve publike:** Konsolidimi i burimeve nënkuptonte që bashkitë mund të menaxhonin shërbimet mbi popullsi më të madhe, duke arritur efikasitet më të mirë të kostos përmes centralizimit. Njësitë më të mëdha mund të tërheqin gjithashtu staf dhe ekspertizë me cilësi më të lartë, duke përmirësuar më tej cilësinë e ofrimit të shërbimeve pa një rritje proporcionale të shpenzimeve.
- **Vendimmarrja e centralizuar:** Bashkitë më të mëdha janë përgjithësisht më efikase në vendimmarrje. Në vend të administratave lokale të shumta, shpesh konkurruese, një udhëheqje e centralizuar në bashkitë më të mëdha mund të marrë vendime më shpejt dhe të zbatojë politika në një mënyrë më të koordinuar, duke reduktuar kohën dhe burimet e shpenzuara për procedurat burokratike.
  - Presioni e shpenzimeve dhe ofrimi i shërbimeve

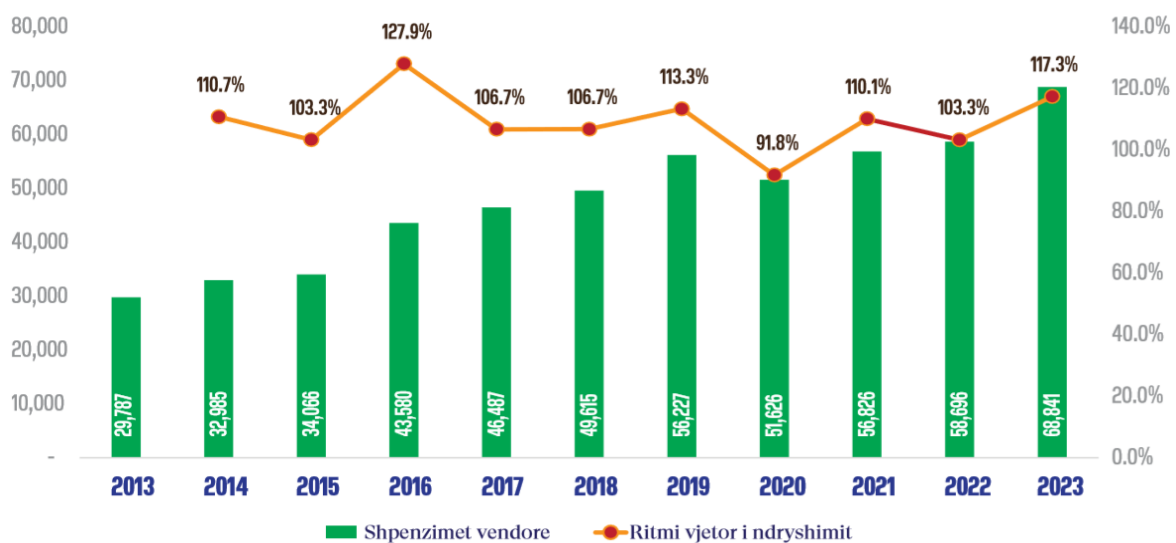
Ndërkohë që kapaciteti fiskal u rrit në shumë bashki, presioni mbi shpenzimet publike gjithashtu u rrit pasi bashkitë morën më shumë përgjegjësi. Reforma synonte të përmirësonte ofrimin e shërbimeve në zonat e reja të konsoliduara, të cilat shpesh përfshinin **ritje të konsiderueshme të shpenzimeve**.

Rritja e kërkesave për shërbime: Këto bashki të sapobashkuara duhej të plotësonin kërkesat në rritje të popullsisë më të madhe, gjë që ushtronte presion të konsiderueshëm mbi buxhetet e tyre. Sipas Harjunen, Saarimaa & Tukiainen (2021), rritja e madhësisë e bën më të vështirë përshtatjen e shërbimeve lokale për të përbushur preferencat e qytetarëve si rezultat i rritjes së heterogjenitetit të qeverisjes vendore.

Nënvlerësimi i kostove: Procesi i konsolidimit bashkoi shumë njësi të vogla administrative, secila me praktikat e veta fiskale dhe standardet e shërbimit. Përafrimi i këtyre sistemeve të ndryshme në një buxhet të vetëm ishte sfidues dhe shumë qeveri vendore e kishin të vështirë të vlerësonin me saktësi kostot operative që lidheshin me përgjegjësitë e tyre të reja. Kjo mund të shkaktojë mungesa buxhetore ose shërbime të pafinancuara.

Presionet inflacioniste: Reforma rezultoi gjithashtu në kërkesë më të lartë për mallra dhe shërbime publike, të cilat ushtronin presion në rritje mbi kostot. Bashkitë u përballën me rrezikun e inflacionit që ndikonte në kostot e ndërtimit, pagat dhe shpenzimet e tjera të lidhura me ofrimin e shërbimeve lokale. Si rezultat, qeveritë vendore mund të përballen me tejkalime buxhetore, gjë që mund t'u kërkojë atyre ose të shkurtojnë shërbimet ose të marrin hua më shumë fonde për të mbuluar diferencën.

Figura 9: Shpenzimet e pushtetit vendor dhe norma vjetore e rritjes

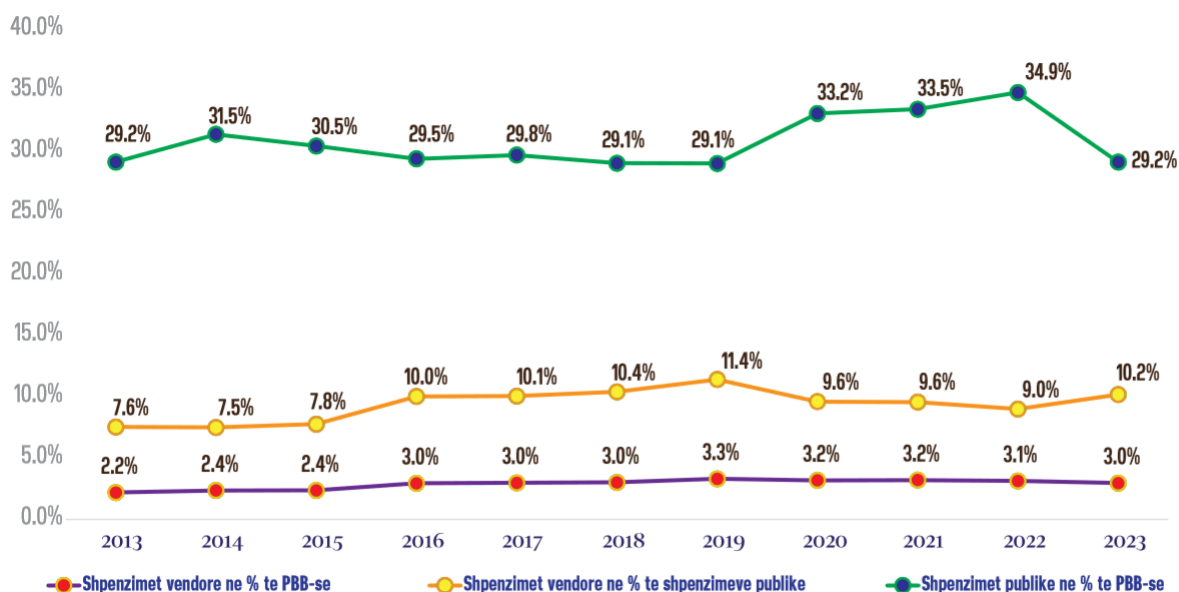

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024).

Bazuar në figurën e mësipërme, vihet re një normë e qëndrueshme rritjeje, që tregon konsolidimin e buxhetit vendor, i cili është tregues i stabilitetit financiar të njësive të vetëqeverisjes vendore. Shpenzimet e njësive të qeverisjes vendore me burime financimi (të ardhura të veta, transferta e pakushtëzuar e përgjithshme dhe sektoriale dhe taksa të veçanta) gjatë vitit 2023 kanë arritur në 68.8 miliardë lekë, 17% ose 10.1 miliardë lekë më shumë se në vitin 2022. Nga viti 2015 deri në vitin 2023, shpenzimet faktike të pushtetit vendor ka shënuar një rritje të ndjeshme prej 101%, duke treguar risi pozitive në financim dhe mbështetje për zhvillimin lokal. Kjo rritje tregon një fuqizim të buxhetit vendor, duke reflektuar një tipar rritjeje të qëndrueshme që nënvizon stabilitetin financiar të njësive vendore. Kjo qasje e rritjes së shpenzimeve lidhet me rritjen e nevojës për financim dhe investime të reja, duke sinjalizuar angazhimin e njësive për përmirësimin e shërbimeve publike dhe përmbushjen e objektivave strategjike.

Në fund të vitit 2023, shpenzimet e buxhetit vendor arritën në 2.98% të Prodhimit të Brendshëm Bruto dhe 10.2% të shpenzimeve të përgjithshme publike. Krahasuar me një vit më parë, gjatë vitit 2023 shpenzimet e pushtetit vendor janë rritur lehtësisht në raport me PBB-në (0,23%). Referuar peshës së shpenzimeve vendore ndaj atyre publike, ato paraqiten me një rritje prej 1% më shumë, pra nga 9% në 2022 në 10.2% në 2023.

Figura 10: Pësja e shpenzimeve vendore ndaj PBB-së dhe shpenzimeve të përgjithshme publike

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

Ky raport është një nga treguesit më të rëndësishëm, sepse shpreh rolin e pushtetit vendor dhe shkallën e decentralizimit të tij fiskal. Përmirësimi i këtyre raporteve kërkon shtimin e mekanizmave financiarë që nxisin rritjen e kapaciteteve të njësive të vetëqeverisjes vendore në ofrimin e shërbimeve publike.

- Qëndrueshmëria Financiare dhe Menaxhimi i Borxhit

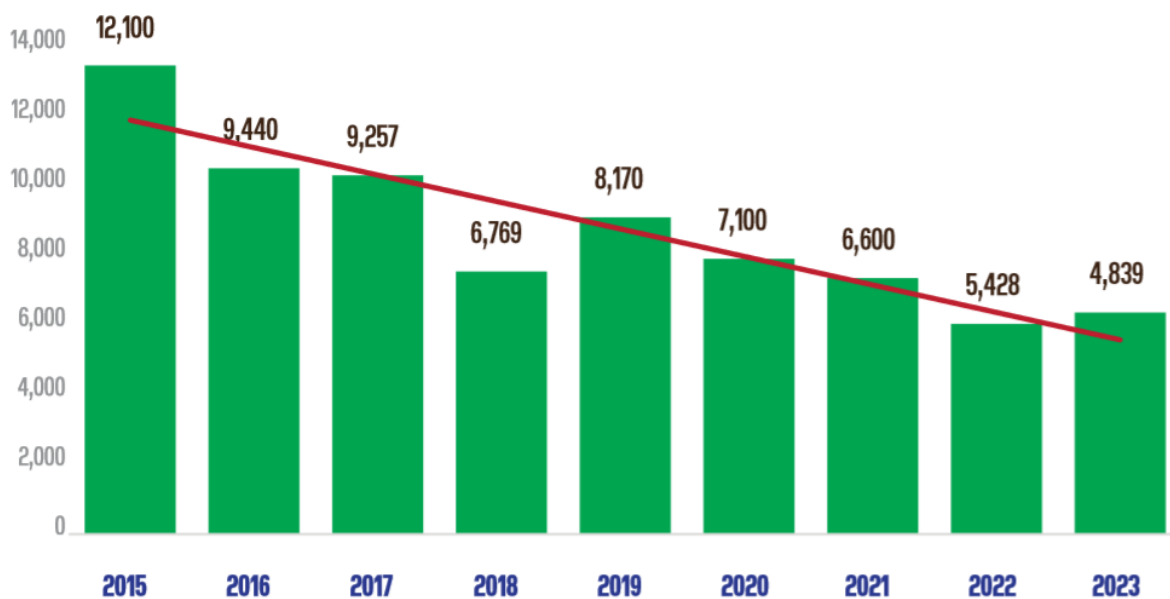

Me një kapacitet të përmirësuar fiskal, bashkitë më të mëdha kishin akses më të madh në kredi dhe mund të angazhoheshin në huamarrje lokale për të financuar projektet e infrastrukturës dhe zhvillimit. Kjo ngriti shqetësime të rëndësishme në lidhje me qëndrueshmërinë financiare të qeverisjes vendore, veçanërisht në drejtim të aftësisë së tyre për të menaxhuar borxhin afatgjatë dhe për të siguruar përdorimin efikas të fondeve.

- **Huamarrja:** Bashkitë më të mëdha kanë më shumë mundësi për të marrë hua fonde për projekte kapitale, duke i lejuar ato të investojnë në projekte të mëdha infrastrukturore si ndërtimi i rrugëve, transporti publik dhe zhvillimi urban. Ndonëse ky ishte një zhvillim pozitiv, nënkuptonte gjithashtu se bashkitë duhej të menaxhonin me kujdes nivelet e borxhit për të shmangur paqëndrueshmërinë fiskale.
- **Menaxhimi i borxhit:** Bashkitë më të vogla, të cilat ishin më të dobëta financiarisht përpara reformës, shpesh mbështeteshin në transfertat e qeverisë qendrore për të përmbushur detyrimet e tyre. Pas reformës, bashkitë e reja të bashkuara u përballën me rritjen e përgjegjësiive të borxhit dhe pritej të merrnin ngarkesa të reja financiare për projektet dhe infrastrukturën e zhvillimit rajonal. Në disa raste, kjo çoi në shqetësime në lidhje me aftësinë e tyre për të menaxhuar borxhin në mënyrë efektive pa mbikëqyrjen dhe mbështetjen e duhur financiare.
- **Qëndrueshmëria e borxhit:** Bashkitë e reja të konsoliduara duhet të miratojnë praktika të menaxhimit të borxhit për të siguruar që huamarrja nuk do të bëhet barrë për buxhetet e ardhshme.
- **Akresi në fondet e BE-së dhe ato ndërkombëtare:** Bashkitë më të mëdha, me struktura administrative më të fuqishme, ishin më të pozicionuara për të aksesuar fondet ndërkombëtare, duke përfshirë grantet dhe huatë e BE-së për projekte zhvillimore. Kjo rriti aftësinë e tyre për të investuar në infrastrukturë dhe zhvillim rajonal, gjë që ishte thelbësore për qëndrueshmërinë financiare afatgjatë.

Për periudhën 2015-2023, vihet re një përmirësim i dukshëm në uljen e detyrimeve të prapambetura nga njësitë e vetëqeverisjes vendore. Në vitin 2023, detyrimet e prapambetura janë tre herë më pak në krahasim me vitin 2015, nga rreth 12 miliardë lekë në rreth 4.8 miliardë lekë me një marzh 7 miliardë më pak, duke përmirësuar stabilitetin fiskal në bashki. Bashkitë kanë arritur të ulin detyrimet financiare që në fillim të reformës dhe të ulin nivelin e borxhit nga 940 milionë lekë në 2015 në 101 milionë lekë në vitin 2023. Gjithashtu, vlera e stokut të detyrimeve të prapambetura është ulur me rreth 3 miliardë lekë, krahasuar ndaj stokut të detyrimit në fund të tremujorit të tretë 2023, dhe është ulur me rreth 0.59 miliardë lekë, krahasuar me stokun e detyrim në fund të vitit 2022, i cili ishte 5.4 miliardë lekë.

Figura 11: Detyrimet e prapambetura të pushtetit vendor

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

5. NDIKIMI NË ZHVILLIMIN LOKAL DHE INVESTIMET

Një fokus kryesor i reformës ishte ndikimi i saj në zhvillimin lokal dhe investime. Duke konsoliduar bashkitë më të vogla, reforma u përpoq të rriste kapacitetin e qeverive vendore për të planifikuar dhe zbatuar strategji zhvillimi, për të tërhequr investime dhe për të përdorur më mirë burimet për rritjen rajonale. Ndikimi i Reformës Administrative Territoriale në zhvillimin dhe investimet vendore mund të shihet në aspekte të ndryshme:

- Përmirësimi i kapaciteteve të qeverisjes vendore për të nxitur zhvillimin

Një nga qëllimet kryesore të reformës ishte rritja e kapaciteteve administrative dhe financiare të pushtetit vendor për të menaxhuar iniciativat zhvillimore. Duke konsoliduar bashkitë e vogla në bashki më të mëdha, Shqipëria synonte të krijonte qeverisje vendore që mund të planifikonin dhe zbatonin në mënyrë më efektive strategjitë e zhvillimit afatgjatë.

Njësi më të mëdha administrative me burime më të mëdha

Bashki më të mëdha, me baza tatimore më të larmishme dhe kapacitet më të madh financiar, janë të pozicionuara dhe të pajisura më mirë për të planifikuar dhe zbatuar projekte zhvillimore.

Qeverisje më profesionale

Bashki më të mëdha mund të punësojnë staf më të kualifikuar, të miratojnë praktika më të mira të menaxhimit të projekteve dhe të përmirësojnë aftësinë e tyre për të hartuar dhe menaxhuar programe zhvillimore.

Përmirësimi i Planifikimit Strategjik

Me popullsi më të madhe dhe struktura administrative më komplekse, bashkitë ishin në gjendje të miratonin plane zhvillimore më gjithëpërfshirëse. Këto plane mund të fokusohen në rritjen afatgjatë, duke integruar si aspektet ekonomike ashtu edhe ato sociale si infrastruktura, arsimit, kujdesi shëndetësor dhe mirëqenia sociale, të cilat nga ana e tyre nxisin një zhvillim më të plotë dhe të qëndrueshëm.

- Tërheqja e Investimeve dhe Përmirësimi i Infrastrukturës

Një aspekt kyç i zhvillimit lokal është aftësia për të tërhequr investime të brendshme dhe të huaja. Reforma synonte të rriste atraktivitetin e bashkive shqiptare për investitorët duke nxitur qeverisjen vendore dhe duke përmirësuar infrastrukturën.

Klima e përmirësuar e investimeve

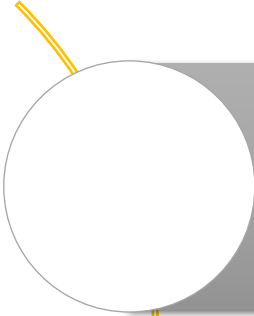
Bashkitë më të mëdha kanë një gamë më të gjerë aktivitesh ekonomike, duke përfshirë sektorët industrialë, tregtarë dhe të shërbimeve, të cilët ofrojnë një bazë më të larmishme për investime. Me sisteme më të zhvilluara të menaxhimit financiar dhe qeverisjes, këto bashki ishin më të afta të krijojnë një klimë tërheqëse investimi, duke u ofruar investitorëve shërbime administrative të përmirësuara, rregullore më të qarta dhe infrastrukturë më të mirë.

6. NDRYSHIMET NË MODELET E INVESTIMEVE NË NIVEL LOKAL

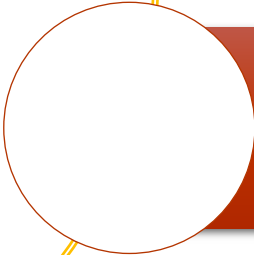
Një nga rezultatet kryesore të reformës ishte ndikimi i saj në modelet e investimeve në nivel vendor, pasi ndryshoi mënyrën e shpërndarjes së burimeve, mënyrën se si u caktuan prioritetet e investimeve dhe sesi qeveritë vendore angazhoheshin me sektorin privat, donatorët ndërkombëtarë dhe financimin e qeverisë qendrore. Në vijim shqyrtohen ndryshimet në modelet e investimeve në nivel vendor në Shqipëri pas Reformës Administrative Territoriale.

- Zhvendosja drejt projekteve të investimeve më të mëdha në shkallë rajonale

Përpara reformës, bashkitë e vogla kishin kapacitete të kufizuara fiskale dhe shpesh kishin vështirësi për të tërhequr investime të konsiderueshme. Konsolidimi i bashkive në njësi më të mëdha mundësoi koordinimin e projekteve të investimeve rajonale në shkallë më të gjerë që mund të kishin një ndikim më të gjerë në të gjitha bashkitë apo rajonet, në vend që të kufizoheshin në zona më të vogla dhe individuale.

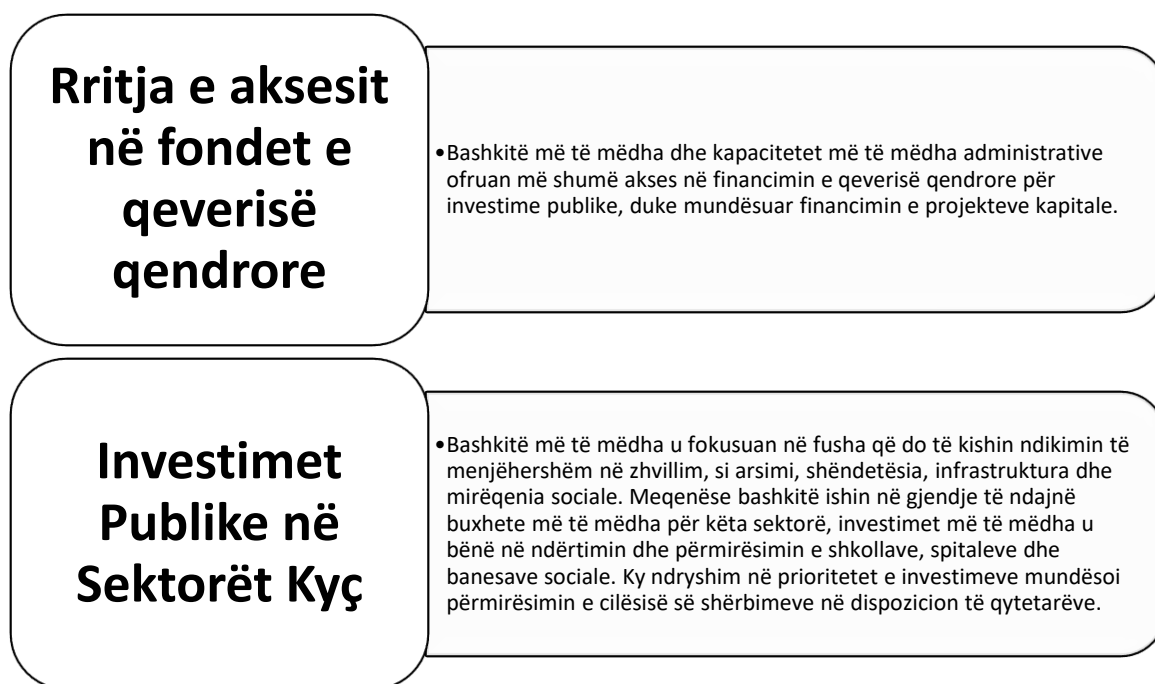
Zhvillimi i Infrastrukturës Rajonale: Krijimi i bashkive më të mëdha nënkuptonte që investimet në infrastrukturë mund të planifikoheshin dhe zbatoheshin në shkallë rajonale, duke adresuar nevojat e më shumë njerëzve dhe duke mbuluar zona më të gjera gjeografike. Investimet në rrjetet rrugore, infrastrukturën e transportit, shërbimet publike dhe menaxhimin e mbetjeve rriten për të përmbushur nevojat e popullsisë më të mëdha, duke çuar në përmirësime në lidhjen lokale, aksesin në shërbime dhe zhvillimin e përgjithshëm rajonal.

Planifikimi Strategjik Rajonal: Njësitë më të mëdha administrative nxite nga qeveritë vendore të mendojnë në mënyrë më strategjike për planet afatgjata të zhvillimit rajonal, duke përfshirë një pamje më gjithëpërfshirëse të aktiviteteve ekonomike dhe potencialit zhvillimor të rajonit.

- Rritja e investimeve publike dhe aksesit në fondet e qeverisë qendrore

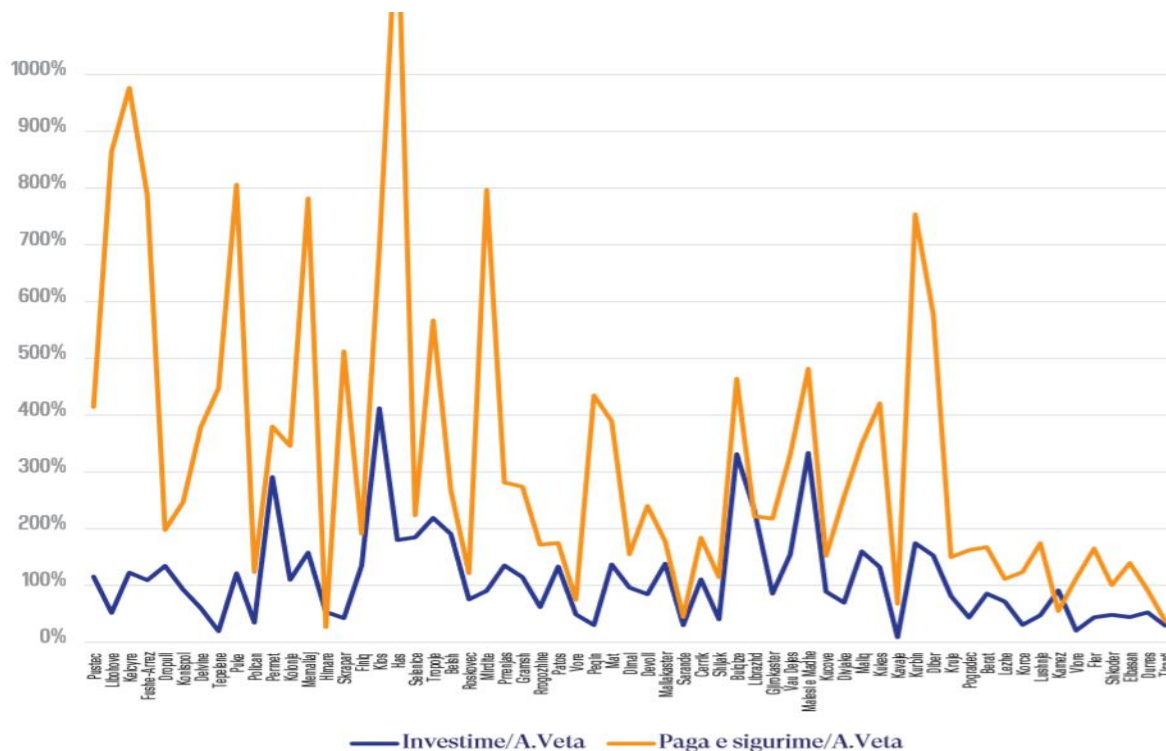
Një nga objektivat parësor të reformës ishte t'u mundësonte bashkive të menaxhonin dhe shpërndanin më mirë burimet publike. Ndërsa qeveritë vendore fituan më shumë autonomi fiskale dhe kapacitete administrative, ato u pozicionuan më mirë për të bërë investime më të mëdha në projekte të ndryshme.

Një nga objektivat e reformës territoriale dhe decentralizimit fiskal është krijimi i kushteve për NJQV-të që të jenë më të afta financiare dhe të kenë ndikim në zhvillimin ekonomik vendor. Për vitin 2023, shpenzimet për investime zinin rreth 24.1% të totalit të shpenzimeve vendore. Krahasuar me një vit më parë, konstatohet se shpenzimet për investime janë rritur me mbi 4.6 miliardë lekë ose 39% dhe pesha relative e investimeve në strukturën buxhetore është rritur me 4%. Rritja e cilësisë së menaxhimit financiar në nivel vendor është reflektuar edhe në nivelin e realizimit të shpenzimeve kapitale. Në këtë drejtim, njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë realizuar 17.3%, ose mbi 10.1 miliardë lekë më shumë shpenzime krahasuar me vitin 2022, ndër të cilat 4.6 miliardë lekë i dedikohen më shumë investimeve.

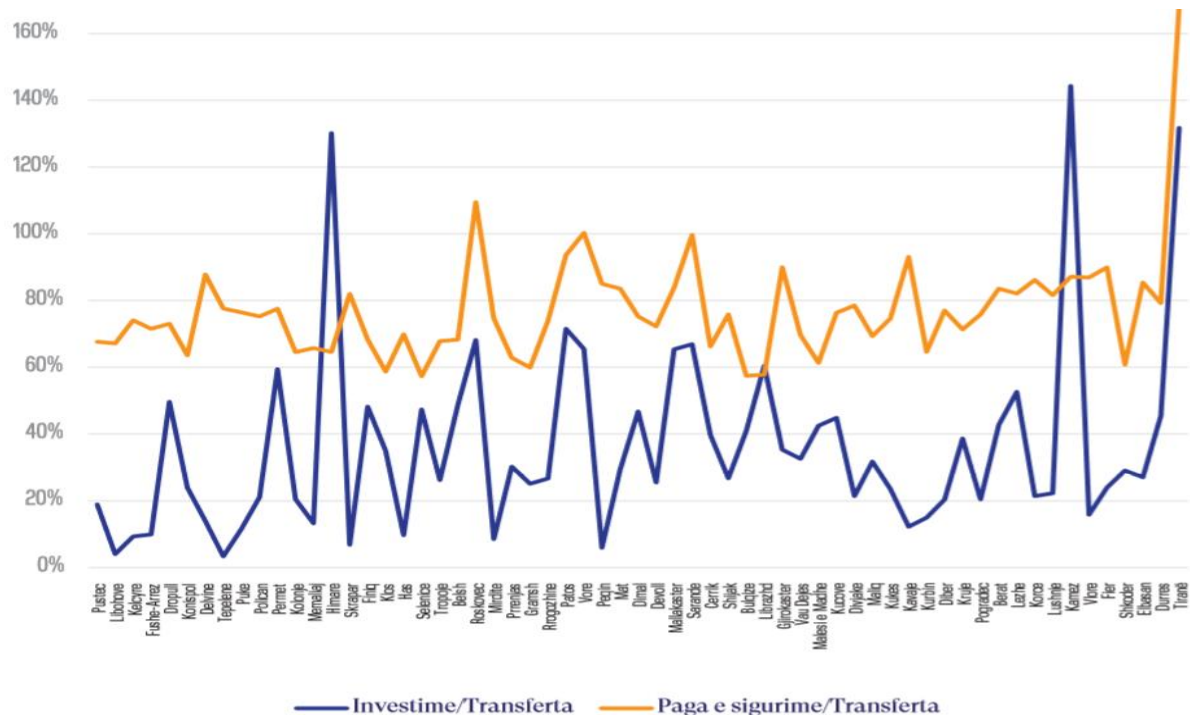
Sa i përket të ardhurave vetanake, shpenzimet kapitale në vitin 2023 arritën në 47%. NJQV-të duhet të rrisin financimin e investimeve nëpërmjet të ardhurave të tyre, si një tregues kyç i rëndësisë së qeverisjes vendore për zhvillimin ekonomik dhe efikasitetin e menaxhimit financiar. Shpenzimet e personelit kundrejt të ardhurave të veta gjatë vitit 2023 zënë rreth 84%, ndërsa ndaj transfertave të pakushtëzuara dhe sektorit zënë rreth 89%.

Figura 12: Shpenzimet kapitale dhe personelit kundrejt të ardhurave të veta

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

Figura 13: Shpenzimet kapitale dhe personelit kundrejt transfertave të pakushtëzuara sektoriale

Burimi: Drejtoria e Financave Vendore, Ministria e Financave (2024)

➤ Diversifikimi i Burimeve të Investimeve

Bashkitë më të mëdha janë në një pozicion më të fortë për të tërhequr financime të jashtme (hua, grante, фонде, etj.), pasi reforma i lejoi ato të aksesonin një gamë më të gjerë burimesh financimi, përtej transfertave të qeverisë qendrore. Në këtë drejtim, bashkitë më të mëdha, me kapacitet të zgjeruar qeverisës, u bënë më konkurruese në aksesin në fondet ndërkombëtare.

Financimi i BE-së dhe Ndërkombëtar

- Procesi i anëtarësimit në BE i ka siguruar Shqipërisë akses në фонде të konsiderueshme për zhvillimin lokal. Pas reformës, bashkitë më të mëdha u bënë më konkurruese në sigurimin e фондеve të BE-së. Meqenëse këto bashki kishin struktura të përmirësuara qeverisjeje dhe administrative, ato ishin më të pajisura për të aplikuar dhe menaxhuar projekte komplekse dhe për të aksesuar financimin ndërkombëtar për zhvillimin rajonal. Ky akses i zgjeruar në fondet e BE-së nxiti investimet në infrastrukturën lokale, projektet mjedisore dhe nisma të tjera zhvillimore.

Investimet e Huaja Direkte (IHD)

- Bashkitë më të mëdha, veçanërisht qendrat urbane dhe ato me potencial ekonomik, ishin më të pozicionuara për të tërhequr investime të huaja direkte (IHD). Konsolidimi u mundësoi këtyre bashkive të ofrojnë një mjedis më tërheqës investimi duke përmirësuar infrastrukturën e biznesit, qeverisjen vendore dhe shërbimet financiare.

➤ Ndryshimet në shpërndarjen e investimeve në rajone

Reforma pati një ndikim të thellë në mënyrën se si u shpërndanë investimet në të gjithë Shqipërinë. Bashkitë më të mëdha, me baza ekonomike më të zhvilluara, siç janë qendrat urbane, filluan të tërheqin një pjesë më të madhe të investimeve, ndërsa zonat rurale ose të pafavorizuara ekonomikisht u përballën me sfida në tërheqjen e investimeve.

Rritja e Investimeve në qendrat urbane

• Qytetet më të mëdha (qendrat urbane), kanë një rritje në zbatimin e projekteve të ndryshme të fokusuara në infrastrukturë, turizëm, etj. Konsolidimi rriti efektshmërinë e planifikimit urban dhe investimeve në infrastrukturë, duke i bërë këto zona më tërheqëse si për investitorët vendas ashtu edhe për ata të huaj.

Pabarazitë në Investimet Rurale

• Pavarësisht përpjekjeve për të promovuar zhvillimin e balancuar rajonal, zonat rurale ende përballen me sfida të tërheqjen e investimeve. Ndërsa bashkitë më të mëdha synonin të reduktonin pabarazitë rajonale, shumë rajone rurale me aktivitet më të ulët ekonomik vazhduan të mbeten prapa si në investimet publike ashtu edhe në ato private. Reforma ndihmoi në centralizimin e burimeve në bashkitë më të mëdha, por zonat më të vogla rurale me dendësi më të ulët të popullsisë ende duhet të luftonin për të siguruar të njëjtin nivel vëmendjeje dhe investimesh si zonat urbane.

➤ Sfidat në përafrimin e prioriteteve të investimeve

Megjithëse bashkitë më të mëdha kishin më shumë burime për të investuar në projekte zhvillimore, harmonizimi i prioriteteve të investimeve nëpër rajone dhe sektorë të ndryshëm paraqiste sfida. Ato u ngarkuan me koordinimin e investimeve në zonat urbane, rurale dhe peri-urbane, secila prej të cilave kishte nevojë dhe kapacitete të veçanta.

- **Balancimi i zhvillimit urban dhe rural:** Reforma krijoi sfida të reja në balancimin e kërkesave të zonave urbane dhe rurale. Bashkitë urbane, me popullsi më të madhe dhe baza më të forta ekonomike, ishin në gjendje të tërhiqnin më shumë investime, ndërsa zonat rurale ndonjëherë luftonin për të siguruar burimet e nevojshme për zhvillim. Sigurimi që investimi të ishte i barabartë në të gjithë rajonet mbeti një shqetësim kyç, pavarësisht nga qëllimi i reformës për të reduktuar pabarazitë rajonale. Në këtë drejtim, qeveria qendrore mund të ndajë më shumë fonde për zonat me kapacitet më të ulët të gjenerimit të të ardhurave, duke siguruar që rajonet e pafavorizuara të kenë burimet për të investuar në

infrastrukturë dhe shërbime lokale, duke nxitur kështu një zhvillim më të ekuilibruar në të gjithë vendin.

- **Koordinimi ndërmjet pushtetit qendror dhe atij vendor:** Përafrimi i prioriteteve të investimeve të pushtetit vendor me objektivat e zhvillimit kombëtar ishte një sfidë tjetër. Ndërsa bashkitë më të mëdha kishin më shumë kontroll mbi investimet vendore, sigurimi që këto investime të kontribuonin në objektiva më të gjera kombëtare—si rritja gjithëpërfshirëse dhe mirëqenia sociale—kërkuan një koordinim të ngushtë me agjencitë e qeverisë qendrore.

7. KONKLUZIONE DHE REKOMANDIME

Si konkluzion, **Reforma Administrative Territoriale** në Shqipëri përfaqëson një hap kritik në përmirësimin e qeverisjes vendore dhe menaxhimit financiar. Ajo përfaqësoi një proces shumëplanësh që përfshinte një sërë aktorësh të ndryshëm, nga institucionet qeveritare te donatorët ndërkombëtarë, autoritetet lokale, shoqëria civile dhe publiku. Përfshirja e këtyre grupeve të ndryshme ishte thelbësore për të siguruar që reforma të ishte gjithëpërfshirëse dhe efektive, duke adresuar nevojat e komuniteteve lokale, duke u përafruar me synimet më të gjera kombëtare dhe ndërkombëtare për qeverisjen, zhvillimin rajonal dhe aspiratat e integritit në BE.

RAT përfaqësonte një përpjekje kritike për të adresuar mungesën e efikasitetit të rrënjosur në qeverisjen vendore, për të forcuar proceset demokratike dhe për të siguruar zhvillim më të barabartë në të gjithë vendin. Me konsolidimin e njësive administrative dhe rritjen e kapaciteteve të qeverisjes vendore, reforma synonte krijimin e një strukture qeverisjeje më të qëndrueshme dhe më të përgjegjshme, e cila u konsiderua jetike për të ardhmen politike dhe ekonomike të Shqipërisë.

Reforma Administrative Territoriale pati një ndikim të thellë në buxhetet e qeverisjes vendore, duke rezultuar në mundësi dhe sfida. Në këtë drejtim, konsolidimi i bashkive lejoi ekonominë e shkallës, reduktimin e kostove administrativ dhe përmirësimin e koordinimit të shërbimeve publike. Bashkitë më të mëdha mund të menaxhojnë më mirë financat e tyre, të gjenerojnë të ardhura dhe të tërheqin investime, të cilat kontribuan në përdorimin më efektiv të burimeve publike. Thënë kjo, Reforma Administrative Territoriale në Shqipëri rezultoi në disa përfitime kyçe të efikasitetit në shpenzimet publike.

Reforma përfshinte gjithashtu rritje të shpenzimeve në fusha të tilla si zhvillimi i infrastrukturës, shërbimet sociale, ngritja e kapaciteteve dhe zhvillimi rajonal. Rishpërndarja e burimeve dhe zbatimi i mekanizmave të barazimit fiskal kanë qenë thelbësore për të siguruar një shpërndarje më të drejtë të fondeve publike, por *sfidat mbeten në balancimin e nevojave të zonave urbane dhe rurale dhe ruajtjen e qëndrueshmërisë fiskale.*

Ndërsa reforma rriti autonominë fiskale, ajo theksoi gjithashtu nevojën për përmirësimin e planifikimit financiar, transparencës dhe ngritjes së kapaciteteve në nivel vendor për të garantuar qëndrueshmërinë dhe efektivitetin afatgjatë të qeverisjes vendore. Suksesi i reformës në këtë fushë varet nga *mbështetja e vazhdueshme për autoritetet vendore, veçanërisht në forcimin e sistemeve të menaxhimit financiar dhe sigurimin e shpërndarjes së drejtë të burimeve në të gjithë vendin.*

Reforma Administrative Territoriale prezantoi një sërë rreziqesh financiare që qeveritë vendore duhej të merrnin në konsideratë. Këto rreziqe përfshinin sfidat që lidhen me gjenerimin e të ardhurave, qëndrueshmërinë e borxhit, menaxhimin e shpenzimeve, kapacitetet administrative dhe disbalancat fiskale rajonale. Për të zbutur këto rreziqe, qeveritë vendore duhet të miratojnë planifikimin e duhur fiskal, të përmirësojnë sistemet e mbledhjes së taksave, të sigurojnë menaxhim efektiv të investimeve publike dhe të rrisin transparencën dhe llogaridhënien. Forcimi i kapaciteteve të qeverisjes vendore për të menaxhuar përgjegjësitë e tyre të reja do të jetë vendimtar për të garantuar suksesin afatgjatë të reformës dhe stabilitetin financiar të bashkive. Për më tepër, mbështetja e vazhdueshme nga qeveria qendrore në formën e mekanizmave të barazimit fiskal dhe programeve të ngritjes së kapaciteteve do të ndihmojë në balancimin e pabarazive rajonale dhe në mbështetjen e qeverive vendore në menaxhimin më efektiv të financave të tyre. Gjithashtu, me një qeverisje më të mirë dhe akses në investime, bashkitë mund të zhvillojnë dhe zbatojnë modele të rritjes së qëndrueshme që fokusohen në zhvillimin e gjelbër, energjinë e rinovueshme dhe ruajtjen e mjedisit.

Konsolidimi territorial krijoi mundësi për bashkëpunim të zgjeruar rajonal në adresimin e çështjeve si menaxhimi mjedisor, transporti dhe turizmi. Më parë, bashkitë më të vogla shpesh vepronin të izoluara, gjë që kufizonte aftësinë e tyre për të shfrytëzuar sinergjitë rajonale. Bashkitë më të mëdha ishin më të afta për të koordinuar përpjekjet e tyre dhe për të bashkuar burimet për qëllime të përbashkëta rajonale. Në këtë drejtim, bashkitë më të mëdha mund të ndërmarrin projekte të përbashkëta me bashkitë fqinje për të trajtuar çështjet rajonale në mënyrë më efikase. Kjo do të mundësojë rialokimin e burimeve drejt prioriteteve rajonale si mbrojtja e mjedisit, turizmi i qëndrueshëm etj., sipas të cilave do të përfitojnë shumë komunitete brenda një zone më të madhe gjeografike.

Ndërsa sfidat mbetën në vitet e para të zbatimit, reforma ka hedhur bazat për një qeverisje vendore më të qëndrueshme, të përgjegjshme dhe më efikase në Shqipëri, si dhe aspiratat e vendit për në BE.

Referenca

Agency for the Support of Local Self-Government (2024), "Municipality performance indicators: a decade of transformation from administrative - territorial reform"

Blank, J. L., & Niaounakis, T. K. (2021). Economies of scale and sustainability in local government: A complex issue. *Sustainability*, 13(23), 13262.

Bourdin, S., & Torre, A. (2021). The territorial big bang: which assessment about the territorial reform in France? *European Planning Studies*, 29(11), 1981-1998.

Directorate of Local Finances, Ministry of Finance (2024)

European Movement in albania (2017), "Reform information manual on Territorial – administrative Reform in Albania".

Hofmann, R., & Rother, N. (2019). Was it worth it? The territorial reform in the canton of Glarus. *Swiss Political Science Review*, 25(2), 128-156.

Law No. 139/2015 "On Local Self-Government"

Lima, R. C. D. A., & Silveira Neto, R. D. M. (2018). Secession of municipalities and economies of scale: Evidence from Brazil. *Journal of Regional Science*, 58(1), 159-180.

Minister of State for Local Issues (2015), "National crosscutting strategy for decentralization and local governance 2015-2020"

Soukopová, J., Nemeč, J., Matejová, L., & Struk, M. (2014). Municipality size and local public services: do economies of scale exist? *Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe. The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 7(2), 151.

Turley, G., McDonagh, J., McNena, S., & Grzedzinski, A. (2018). Optimum territorial reforms in local government: An empirical analysis of scale economies in Ireland. *The Economic and Social Review*, 49(4, Winter), 463-488.

<http://financatvendore.al/>

<https://portavendore.al/>

<https://www.fvv.al/reports>

Institute of
Public and Private
Policies

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG